§. IV.

Baptiſmus eſt nativitas, regeneratio.

T*Ulit Moyſes Iſrael de mari rubro*. Ex. 15. 22. Putà dixiſſe, quia tulit nutritius ſedulus parvulos alumnos de novæ regenerationis Sacramento. S. Rupert. Abb. l. 3. in Ex. c. 3. Qua die, vel hora, credit homo in Chriſtum, & Baptiſmi ejus percipit Sacramentum, emittit Deus Spiritum ſuum, & creatur; ut omni vetuſtate peccati abolita, jam nova ſecundùm animam creatura ſit. S. Rupert. de oper. Spir. S.

Niſi quis renatus fuerit. Joan. 3. 5. Non in ventrem matris ſuæ, ſed in fontem gratiæ Dei, poteſt homo introire, & denuò naſci. Aliàs in ventrem matris ſuæ rurſus ingreditur, quando in ſinum hujus gratiæ vera fide reducitur: mater enim noſtra gratia eſt. S. Rupert, in Joan. Gloriemur in utroque feſto (ſcilicet Nativ. & Baptiſmi) quia Filium genuit Mater, & caſta eſt: & quia Chriſtus unda lavit, & ſancta eſt. Niſi quòd pene majori munere, quàm Maria unda ditata eſt: illa enim ſibi tantùm meruit caſtitatem, iſta nobis contulit ſatisfactionem: illa meruit, ne peccaret; iſta, ut peccata purgaret. S. Auguſt. ſ. 36. de temp.

Nos piſciculi ſecundùm noſtrum Jeſum Chriſtum in aqua naſcimur; nec aliter, quàm in aqua permanendo, ſalvi ſumus. Tertull. l. de Baptiſmo.

Dedit aquæ, quod dedit Matri. Virtus enim altiſſimi, & obumbratio Spiritus Sancti; quæ fecit, ut Maria pareret Salvatorem; eadem fecit, ut regeneret unda Credentem. S. Leo ſ. 5. in Nativ.

Tantùm contulit fidei noſtræ impugnatio perſequentium; ut nihil magis regium ornet principatum, quàm quòd domini Mundi membra ſunt Chriſti: nec tam gloriantur, quòd in imperio geniti; quàm gaudent, quòd in Baptiſmate ſint renati. S. Leo ſ. 6. in Epiph.

Magnum eſt ſanè propoſitum hoc Baptiſma: captivitatis liberatio, peccatorum remiſſio, mors peccati, animæ regeneratio, veſtimentum candidum, ſignaculum ſanctum & indelebile; curſus ad cœlum, deliciæ paradiſi, regni cœleſtis conciliatio, chariſmaque adoptionis filiorum. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 1.

Quare hæc vox, *hic eſt filius meus dilectus?* Matth. 3. 17. quia certùm eſt, quia Chriſtus non incepit tunc eſſe Filius Dei, qui æternaliter fuit? Reſp. illa vox non venit propter Chriſtum, ſed propter nos: ad oſtendendum, quòd in Baptiſmo efficimur filii Dei. Vinc. Ferr. ſerm. in Oct. Epiph.

§. V.

Baptiſmi varia dona, & bona.

N*Ox præceſſit, dies autem appropinquavit*. Rom. 13. 12. Noctem veterem hominem ſignificavit, qui per Baptiſmum innovatus eſt. Hunc præceſſiſſe dicit, quaſi noctem; diem autem appropinquaſſe, cujus lumine veritas nobis apparuit; ut ſciremus, quid agere debeamus. S. Ambr. hìc.

Baptiſmus olim luminis, & illuminationis, vocabulo ſignificabatur, ut patet ex Clem. Alex 1. Pædag. & Baptiſterium illuminatorium. Ità Metaphraſtes in actis S. Marciani.

Ante Chriſti adventum terra eram, comedebar à ſerpente: ubi autem venit Dominus, in ſalem me mutavit. Diſce dilecte, quomodo ſal fit: ſal ex aqua fit, & vento. Sal meritò appellavit nos Dominus, quoniam ex aqua, & Spiritu, regeneravit. S. Chryſoſt. in Pſ. 96.

Vide, ſuis pauperibus quàm clementer Spiritus Sapientiæ proſpicit! nam ecce aqua, janua regni Dei facta eſt. Quàm autem acceſſibilis eſt talis aditus regni Dei! quis tam pauper eſt cenſu, ut urnam hujus elementi comparare nequeat ſuis ſumptibus? nam ſive de lacu, ſive de flumine, ſive de mari magno, ſive de parvo fonte, ſumpta lympha pro hac intentione (Baptiſmi) pro hac fide, & ſacrata ſancti nominis invocatione; illa eſt aqua, quæ de illo fluxit ſacro Chriſti latere. S. Rupert. de oper. S. Spir. l. 3. c. 13.

Quilibet Chriſtianus eſt arbor, & plantatur in die Baptiſmi, & rigatur aqua Baptiſmi. Non contentatur Chriſtus, quòd mittamus radices magnas in terram, ſcilicet amicos, parentes, (qui ſunt radices,) nec etiam de ramo forti contentatur, qui eſt perſona juvenis, pulchra, fortis; nec de ramis poſſeſſionum; nec de bonis foliis, ſcilicet ratiotinando, advocando, diſputando; nec contentatur de umbra prælationum, dignitatum: ſed vult fructus dulces bonorum operum. S. Vinc. Ferr. ſerm. d. S. Laur.

Jam eſt beatitudinis odor in vobis, ò illuminati! jam ſpirituales collegiſtis flores ad plectendas cœleſtes coronas; jam Spiritus S. Spiravit fragrantia; jam circa porticum regalis palatii fuiſtis, utinam verò & ab ipſo rege introducamini! Flores nunc arborum apparuerunt, utinam verò & fructus perficiatur! S. Cyrill. Jeroſ. Præfat. Catech. illuminatorum.

Judæis quidem ſanguis, Chriſtianis verò aqua. Illis quidem, tamquam inſidiatoribus, ex ſanguine condemnatio; tibi verò nunc credenti per aquam ſalus. S. Cyrill. Jer. Catech. 13.

Eſt Baptiſmus fons lacteus, ut dixit Zeno Veronenſis. Eſt Baptiſmus balneum lacteum, ut docent S. Greg. in c. 5. Cant. & S. Ambroſ. ſ. 16. in Pſ. 118. Doultreman l. 4. c. 3. ſect. 10.

Abbas Pachomius ea nocte, quæ illi à ſuſcepto Baptiſmo prima fuit, mellitum rorem in dexteram manum decidentem excipere, & vocem hanc audire viſus eſt: aperi mentis tuæ oculos Pachomi, & agnoſce in rore iſto acceptæ gratiæ à Deo argumentum. Doultreman de amore Dei l. 4. c. 2.

Quo die S. Julianus Ep. mundandus erat aquis piacularibus, auditæ angelorum in aere pſallentium voces, puer natus eſt hodie, cui gratia ſimilis non eſt. Bolland. 28. Jan.

§. VI.

Perſeverantia in gratia Baptiſmali, & pacto.

I*Nimici Domini mentiti ſunt ei*. Pſal. 80. 16. Inimici Domini ſunt impii, qui toties Domino mentiuntur, quoties promiſſiones in Baptiſmo factas, & vota ſua, & juramenta, tranſgrediuntur. S. Bonav. ſerm. 1. D. 1. Quadrag.

Sanctificetur nomen tuum. Matth. 6. 9. A quo Deus ſanctificatur, qui ipſe ſanctificat? ſed quia ipſe dixit: *Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum*, id petimus, & rogamus; ut, qui in Baptiſmo ſanctificati ſumus, in eo, quod eſſe cœpimus, perſeveremus. S. Cypr. l. de orat. Dom.

Abluti ſemel eſtis Baptiſmo ſalutari: nolite de fonte in cœnum regredi; ſervate donatam munditiem. S. Gaudent. tr. 9. de lect. Evang.

Unctus es quaſi athleta Chriſti, quaſi luctamen hujus ſæculi luctaturus; profeſſus es luctaminis tui certamine. Qui luctatur, habet, quod ſperet: ubi certamen, ibi corona. Memor eſto ſermonis tui, & numquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius: chirographum tuum tenet non in terra, ſed in cœlo. S. Ambr. l. 1. c. 2. de Sacram.

Quis illa pacta cuſtodit, ad quæ ſe in Baptiſmo voluntariè obligavit? renuntiaſti diabolo; & ecce ſolum diabolum ſequeris: renuntiaſti omnibus pompis ejus; & ecce ſolùm Mundi pompis intendis. S. Bonav. ſ. 16. de S. Steph.

TITULUS III.

BEATITUDO.

B*Eatum dixerunt populum, cui hæc ſunt*. Pſalm. 143. 15. Sic judicant, qui veritatis diſcipuli non fuerunt. Mundi divitias præferunt, & cœleſtia regna contemnunt; beatitudinem putantes, aut oves fœtoſas aſpicere, aut boves craſſiſſimos poſſidere. Audite malè perſuaſi, audite dementes in ſiniſtra poni, quæ putatis eſſe magnifica. Sic enim Proverb 3. 16. legitur: *in ſiniſtra illius, divitiæ & gloria*. Audiemus nunc, quid dicatur de turba Fidelium: *beatus populus, cujus eſt Dominus Deus ejus*. Poſt illam irriſionem, quæ de ſceleratis facta eſt, venit ad penetralia Sapientiæ, hoc eſt, ad vocem ipſam ſanctiſſimæ Veritatis. Definit enim veraciter, quis ſit beatus populus: ſcilicet *cujus eſt Dominus Deus ejus*. Caſſiod. hìc.

Beati pauperes ſpiritu. Matth. 5. 3. Indè incipit beatitudo judicio divino, unde ærumna æſtimatur humana. S. Ambr. Eth. Chr. l. 1. c. 16.

Beati pauperes &c. Hæc primum cecinit canticum Beatitudinis cithara glorioſa, cithara ſonora, & dulcis, cui tota erat, & eſt, inſita Muſica Patris, univerſa ſapientia Dei; qui & dicebat ad eum jam dudum in Propheta Pſ. 56. 9. *exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara*. Octo cordis antiquitus citharæ fiebant; & quæ per primam, eadem vox reſonabat per octavam, ſecundùm Muſicæ naturalem vim: quia tantum ſeptem ſunt diſcrimina vocum, & octava vox eadem eſt, quæ prima. Et quod non minimè delectat; in iſta Beatitudinum cantilena, quæ prima erat, octava ſententia eſt, *quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum*. Rupert. l. 4. in Matth.

Beati pauperes, &c. In actionibus primum principium eſt finis: quia finis eſt agendi ratio; & ex fine actionis ratio ſumitur. Et propterea Jeſus legem Evangelicam inchoat à Beatitudine; quam conſtat, actionum omnium, & laborum noſtrorum, finem eſſe; quandoquidem, ut beati ſimus, agimus, & patimur omnes, quidquid voluntariè agimus, & patimur. Cajetan. hìc.

De octo Beatitudinibus Joan. à S. Geminiano l. 1. c. 2. de exempl. & rer. ſimil. ità ſcripſit: Ventorum effectus, ſymbolum 8. Beatitudinum Matth. 5. 3. I. Ventus naves promovet; ſic paupertas Spiritus, quæ vitat tria impedimenta: fluctus ſcilicet, & elationes humanorum honorum; ſcopulos; id eſt, cruces ſæculi; & ſyrtes abſorbentes luxuriæ. II. Ventus refrigerat æſtum, & ardores; ſic mititas paſſionem. III. Ventus eſt imbrium, & aquarum cauſativus; ſic luctus lacrymarum. IV. Ventus ignem ſufflat; ſic eſuries juſtitiæ. V. Ventus ſemiviva producit, nutrit, & augmentat; ſic miſericordia ſemen eleemoſynarum, 2. Corinth. 9. 6. *qui parcè ſeminat*. VI. Ventus, maximè Borealis, aerem ſerenat; ſic munditia cordis ſerenat, & tranquillat, conſcientiam. VII. Ventus corpora conſervat, maximè

Borea-

Borealis, quia aerem peſtilentem ſanat; ſic per pacifica peſtilentia bella removentur.

Beatam vitam quæritis in regione mortis. Non eſt illic: quomodo enim beata vita, ubi nec vita? Sanct. Auguſtin. Confeſs. cap. 12.

Vis numquam eſſe triſtis? bene vive. Bona vita ſemper gaudium habet, conſcientia rea ſemper in pœna eſt. S. Bernard. tr. de inter. domo c. 45.

Omnis bonus eſt beatus, & omnis malus eſt miſer: etſi omnia bona, quæ fortunæ dicuntur, congregata habeat. S. Greg. Nyſſ. l. 8. c. 5. de Providentia.

Beatus dictus, quaſi benè auctus, ſcilicet ab habendo quod velit; & nihil patiendo, quod nolit. Ille autem verè beatus eſt, qui & habet omnia, quæ vult, bona; & nihil vult mali. Sanct. Iſid. lib. 10.

Vita beata eſt, Sæculi beatitudinem ſpernere, neglectiſque terrenis in divina flagrare. S. Euch. Ep. Lugdun. ep. parænet. ad Valerian. cognat. ſuum.

Nemo aliorum ſenſu miſer eſt, ſed ſuo; & ideò non poſſunt cujuſquam falſo judicio eſſe miſeri, qui ſunt verè ſua conſcientia beati. Nulli enim, ut opinor, beatiores ſunt, quàm qui ex ſententia ſua, atque voto, agunt. Humiles ſunt Religioſi; hoc volunt: pauperes ſunt; paupertate delectantur: ſine ambitione; ambitum reſpunt: inhonori ſunt; honorem contemnunt: lugent; lugere geſtiunt: infirmi ſunt; infirmitate lætantur. Salvian. l. 1. de vero judicio, & Provid. Dei.

Si vis beatus eſſe, cogita hoc primùm: æternorum intuitu contemnere, & contemni. Sanctus Martinus Epiſc. Bracarenſ. de morib.

Illud imprimis ſollicitos reddit homines, in quo imprimis felicitas ſumma poſita ſit? de quo Philoſophi ſunt digladiati tam anxiè; ut ſectas hac de re colligat Varro 280. eſſe poſſe. Iſido. Clarius l. 2. or. 2.

TITULUS IV.

BELLUM.

§. I.

Cauſa, & origo, peccata.

V*Ides*, quia peccata vires hoſtibus præbent. Et quando nos facimus malignum in conſpectu Domini, & delinquimus, tunc confortantur à Domino inimici noſtri, tunc vires contrariis virtutibus dantur. Orig. in Joſ. hom. 3. in cap. 2.

Non eſt, fratres, cur Turcarum feritatem timeamus nos, quando Deus præſidio eſt, qui illis eſt contrarius. Alium Turcam ego magis timeo, qui intrà nos latet, peccatum ſcilicet, ingratitudinem, averſionem. *Si populus meus audiſſet me, & pro nihilo forſitan &c.* Pſ. 80. 14. 15. Propheta ille iniquus Balaam Num. 23. 21. dixit Balàch regi ſuadenti, ut malediceret populum; cui dedit conſilium peſſimum, ſed utile ad victoriam, ut peccare faceret Iſraelem; quia aliàs non poſſet populum Domini ſuperare. Quod & fecit. S. Thom. Vill. ſerm. in Rogationib.

§. II.

Origo belli Divitiæ &c.

U*Nde & facta eſt rixa*. Gen. 13. 7. Aucta ſunt armenta, multiplicati greges, affluxerunt divitiæ multæ; & ſtatim diſcinditur concordia. Antea erat pax, & charitatis vinculum, nunc rixa, & contentio: ubi enim meum, & tuum; illic omne litium genus. Hinc de primis Chriſtianis. Act. 4. 32. *multitudinis Credentium erat cor unum, & anima una*. Cur? *nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, &c.* Act. 4. 32. Corn. à Lapid. hìc.

Nihil æquè pugnæ, & belli, cauſa eſt, ut amor præſentium; ut vel gloriæ, vel pecuniæ, vel deliciarum cupiditas. Quando hos omnes funes præcideris & animam nullo horum retineri videris; tunc videbis, unde nam bellum ducat principium, & unde nam ſit virtutis jaciendum fundamentum. S. Chriſoſtom. in Pſalm. 119.

§. III.

Bellum contra hoſtes inviſibiles.

M*Agnum prœlium nobis eſt*, hoſtem non videre, & vincere. *Non eſt nobis colluctatio &c.* Epheſ. 6. 12. S. Auguſtinus in Pſalm. 142.

Clamat de cœlo Deus ſpecto vos; luctamini, adjuvabo vos; vincite, coronabo. S. Aug. in Pſ. 39.

Nulla nobis utilitas, ſi cum omnibus pax, cum Deo autem bellum nobis ſit. S. Chryſ. in 1. Cor. 1. hom. 1.

Tempus belli, tempus certaminis eſt; tu autem ſedes in deliciis? non vides etiam reges, qui ſceptra ferunt, in externis militiis frugaliter vivere? Chriſtus præ fame labeſcit; tu autem præ gula teipſum diſrumpis. Numquid ſacrificandi ſumus, quòd impinguamus nos ipſos? Quid ſuppeditas vermibus tam ſplendidam menſam? S. Chryſoſt. hom. 27. in Acta.

Imminet nobis triplex bellum: domeſticum, civile, & campeſtre. Primum cum carne; Civile, eſt tentatio Mundi; Campeſtre, hoſtile cum dæmonibus. S. Bonav. ſ. 17.

Arma noſtræ militiæ ſpiritualia ſunt, potentia Deo. 2. Cor. 10. 4. Orationes ſcilicet, jejunia, pœnitentia, lacrymæ. His armis prioribus temporibus Eccleſia omnes diaboli conflictus devicit. Quoties ad hæc recurritur, certa eſt victoria; quoties negligitur, indubitata eſt miſeria. S. Thom. Villanov. ſerm. 2. Dom. 2. Quadrag.

Nullam cum inimicis noſtris dæmonibus pacem ineamus: nam cùm dæmone, vel carne, pacem habere, aliud nihil eſt, quàm dæmoni, vel carni ſenſui obſecundare. Tit. Boſtr. Ep. ad cap. 14. huc.

TITULUS V.

BENEDICTIO.

Dei eſt benefacere.

I*N te benedicentur*. Geneſ. 12. 3. Nota hìc: ſicut dicere Dei, idem eſt, quod facere: *ipſe dixit & facta ſunt*. Ità benedicere Dei idem eſt, quod benefacere, & bona largiri. Corn. à Lap. hìc.

Benedictus tu in civitate. Deut. c. 5. 3. q. d. Abundabis omnibus rebus neceſſariis, tam in re urbana, quàm ruſtica; benedicere enim hic eſt benefacere: benedictio autem Dei realis eſt, non verbalis, non aulica. Idem hìc.

Benedixiſti Domine terram tuam. Pſ. 84. 2. Benedicere, eſt aliquid boni velle. B. Theodoret. hìc.

Offerrebant ei parvulos, ut tangeret eos. Marci 10. 13. Interlin. ut eis voce, & manu, benediceret. Unde ad benedicendum etiam in cruce manus extendit. *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione*. Pſal. 144. 16. Quid mirùm, ſi ad benedicendum, vel ad confirmandum in gratia, Chriſtus imponit manus ſuas, cùm ſit Epiſcopus. 1. Petri 2. 25. *Converſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopum &c.* S. Bonav. D. 18. Pent. ſ. 1.

Benedixit illis Simeon. Luc. 2. 34. Benedictio in S. Scriptura, ſi ſit hominis ad hominem, eſt bona precari; ſi verò hominis ad Deum, eſt laudare; Dei verò ad hominem, eſt benefacere. Didac. Stella hìc.

Benedictiones variæ.

Dicet quis: cur Abraham moriturus Gen. 25. 5. non Iſaacum item eo modo, quo & Iſaac Jacob, & Jacob filios ſuos, benedixit? Videlicet: quia Iſaac jam, ex quo in holocauſtum Deo oblatus eſt, benedictionem hæreditate poſſedit; neque opus fuit illum ſermone conſecrari, qui reipſa, in typum Salvatoris, ſanctum ſacrificium, & hoſtia viva eſſe meruit. Rupertus lib. 9. c. 2. in Gen.

Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ. Gen. 27. 28. Toties de rore cœli accipimus quoties per infuſionem contemplationis intimæ, de ſupernis aliquid tenuiter videmus. Cùm verò bona opera etiam per corpus agimus, de pinguedine terræ ditamur. Lud. de Ponte in Cant. 1.

Fac mihi inde pulmentum - & benedicat tibi anima mea. Gen. 27. 4. Hebr. *matammim, id eſt, guſtamenta*; putà delicata fercula: erat enim hæc dies benedictionis filiis fauſta, læta, & ſolemnis; & proinde læto epulo celebranda. Corn. à Lap. hìc.

Benedicat nos Deus Deus noſter &c. Pſ. 66. 7. Benedicat nos Deus Pater, benedicat nos Deus Filius (hic enim propriè noſter eſt, *filius datus eſt nobis* Iſ. 9. 6.) benedicat nos Deus Spiritus Sanctus! Cur autem Eccleſia ter Deum repetat, non tamen dicit, niſi bis, benedicat? ut innuat: quòd à trino DEO duplicem benedictionem exoptet; videlicet benedictionem gratiæ, & gloriæ. S. Bonav. D. SS. Trinit. ſ. 4.

Benedictio, quæ nobis datur, ros, & pluvia cœleſtis, eſſe cognoſcitur. S. Cæſar. hom. 34.

TITULUS VI.

BENEFICIA.

§. I.

In genere.

D*A promptè*. Exorant, beneficium, prompto animo, ac hilari vultu, dediſſe; dehoneſtat, aſperis verbis, & ſæva facie donaſſe. Qui placidè exiguum dedit, fuit beneficus; qui multùm torvè, ac adductis ſuperciliis, injurius. Sen. l. 2. de benef. c. 3. Ingentia quorumdam beneficia ſilentium, aut loquendi tarditas; imitata tarditatem, & triſtitiam, corrumpit, cùm promitterent vultu negantium: quantò meliùs adjicere bona verba rebus bonis, & prædicatione humana, benignaque comendare, quæ præſtas; ut illum caſtiges, quòd tardior in rogando fuit &c. Joſ. 14. 13. dum peteret Caleb - da mihi ergo montem iſtum &c. *Joſue benedixit ei, & tradidit ei Hebron in poſſeſſionem*. Naxera in Joſ. 14. §. 41.

Vidit-

Viditque in ſomnis ſcalam &c. Geneſ. 28. 12. &c. Petenti Jacob avunculi domum, ut iram fratris vitaret, & in itinere dormienti Deus ſcalæ innixus objicitur, amplæ ei fiunt promiſſiones. Jacob gratis: *ſurgens manè tulit lapidem &c. & erexit in titulum.* Poſt multa tempora patriam repetens difficilis certaminis invenit ſtadium. *Vir luctabatur cum eo uſque manè.* Gen. 32. 24. Luctatus vicit, *benedixit ei in eodem loco.* v. 29. Hic Jacob nec gratitudinis erigit columnam, nec locum illum appellat cœleſtem aulam. Diſcrimen: ibi vel dormienti ingeruntur beneficia, & officia, hic poſt certamina impetrat: *flevit, & rogavit eum.* Gratiùs fuit ſponte manans, quàm lucta extortum beneficium. Id. ib.

Egreſſæ ſunt aquæ largiſſimæ. Num. 20. 10. 11. Deus autem liberalitatem ſuam queritur obſcuratam, & fratribus infert malitiam: *quia non credidiſtis mihi, ut ſanctificaretis me.* v. 12. Quæ hujus querelæ, & pœnæ, cauſa? quia aſperis verbis beneficium impertiverunt: *audite,* exprobravit illis Moyſes, *rebelles, & increduli* v. 10. &c. Nonnulli faciliùs toleraſſent ſitis moleſtias, quàm verborum injurias. Abul. q. 8. populus, videns miraculum tantum, laudaſſet Dominum; ſed quia Moyſes, & Aaron, inceperunt objurgare totam multitudinem vocando incredulos, & rebelles; ideo multitudo turbata animo ex dura reprehenſione, etiam videns miraculum, non laudavit Dominum. Adde, Deum hic iratum, quia petra, gemino ictu percuſſa: nec enim haberi poterat beneficium, quod violenter ad ſpeciem apparebat extortum. Id. ib.

Commoda mihi tres panes, Luc. 11. 5. Dedit amicus. *Dabit illi, quotquot habet neceſſarios.* Hujus donationis non video relatam gratiam. Joan. 6. 14. Cùm homines panibus paſti Prophetam acclamarunt benefactorem; *illi ergo homines cùm vidiſſent &c.* Diſcrimen: dedit amicus amico, ſed poſt aſpera verba; *noli mihi moleſtus eſſe;* Luc. 11. 7. poſt longas preces: *propter improbitatem;* poſt tractas moras: *jam oſtium clauſum eſt.* At in deſerto panis non petentibus datus. Id. ibid.

§. II.

Beneficiorum Divinorum copia.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Viſitans iniquitatem Patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem. Ex. 20. 5. Cajet. cerne differentiam, quòd vindicta non extenditur ultra quatuor filios, beneficia autem extenduntur in millia. Ad ſignificandum, quòd ad bona eſt Deus propenſiſſimus; ad inferendum autem mala eſt parcus. Et ratio eſt: quia bona ſua confert ſpontè, mala autem infert exigentibus demeritis noſtris. Sylv. in Act. ap. 2. q. 6.

Percutit, & manus ejus ſanabunt. Job 5. 18. Deus una manu percutit, ſed duabus ſanat. *Addidit Dominus omnia, quæcumque fuerunt Job, duplicia.* Job 42. 10. Lud. de Ponte in Cant. 1. Exh. 12.

Introduxit me Rex in Cellaria. Cant. 1. 3. Ad ſignificandam eximiam abundantiam horum cellariorum. Lud. de Ponte hìc.

Faſciculus myrrhæ Cantic. 1. 12. poſt agens de ejus liberalitate: *emiſſiones tuæ paradiſus.* Cant. 4. 13. Myrrha tribulatio. Per emiſſiones Theodoretus intelligit omnes virtutes; & Cat. PP. omnia dona S. Spiritus, quibus anima recreatur, & impinguatur. Sylv. in Act. Ap. cap. 2. q. 6.

Decora ſicut Jeruſalem. Cant. 6. 3. laudatur à Jerem. Thr. 2. 15. *urbs perfecti decoris, gaudium univerſæ terræ;* maximè autem tempore Salomonis erat laudatiſſima, ab amplitudine, fortitudine murorum, à divitiis: *tanta enim erat abundantia argenti-quanta lapidum.* 3. Reg. 10. 27. Vocat ergo Chriſtus Eccleſiam decoram ſicut Jeruſalem: quia omnium virtutum, & gratiarum ornamenta in illam congeſſit. Ludovic. de Ponte hìc l. 9. Exh. 1. § 2.

Ad punctum, in modico dereliqui te, & in miſerationibus magnis congregabo te. Iſ. 54. 7. Sex diebus creavit Deus omnia, 40. diebus omnia aquis diluvii dexſtruxit: ut oſtenderet promptitudinem ſuam in præſtandis nobis beneficiis, & tarditatem in puniendo; qui dicit per Iſ. 61. 2. *ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo noſtro.* Placabilem vocat annum, & vindictam diem: quia multus eſt in ignoſcendo, & parcus in puniendo. *In momento indignationis abſcondi faciem meam parumper, à te, & in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui.* Iſ. 54. 8. Didac. Stella de contempt. van. Mundi p. 3. c. 88.

Nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro? Matth. 13. 27. O gens Adam! quàm multi ſeminaverunt in te, & quàm pretioſum ſemen! Quam malè peribis, & quàm meritò; ſi perierit in te tantum ſemen, ſimul & ſeminantium labor. Seminavit in terra noſtra tota Trinitas, ſeminaverunt Angeli pariter & Apoſtoli, ſeminaverunt Martyres, & Confeſſores, & Virgines; ſeminavit & Filius: ipſe enim eſt, qui *exiit ſeminare ſemen ſuum*- ſeminavit & Spiritus Sanctus: quia & ipſe venit, & apparuerunt Diſcipulis diſpartitæ linguæ, tamquam ignis. Ità tota Trinitas ſeminavit: Pater ſcilicet panem, de cœlo Filius Veritatem, Spiritus Sanctus charitatem. S. Bern. ſect. de S. Benedicto. Filius Dei non ceſſat ſemper ſeminare in animabus noſtris. Non enim ſolùm, quando videtur docere, ſed & per Mundum iſtum; & per ea, quæ quotidie facit erga nos, ſeminat in animabus noſtris bona ſemina. Theophylactus in Luc. 8.

Impleverunt eas uſque ad ſummum. Joan. 2. 7. Vellet omnium Salvator Chriſtus, ut omnis anima caperet, quantùm poſſet, & in tantum repleretur virtutum moribus, & beatifica gratia, quòd ampliùs impleri non poſſet. Longè latior eſſe poſſet noſtræ mentis capacitas, quàm credimus: ſed ipſam in auguſtum ſinum colligimus, cùm ipſam intendimus replere caducis. Sim. de Caſs. l. 5. de mir. Salv.

Sonus replevit totam domum. Act. 2. 2. Cur ſonus totam domum? non ignis? Reſpond. per ventum intelligitur divina benevolentia, & gratia. Cant. 4. 16. *Veni Auſter!* Ignis autem, juxta Cyrill. labores, & afflictiones, quæ in menſura linguæ dantur. At gratia ſuperabundans omnia implet. Sylv. in Act. 1. q. 6.

Sic onerat me miſerationibus ſuis Deus, ſic concludit, ſic obruit beneficiis ſuis; ut onus aliud ſentire non poſſim. Deficit ſpiritus meus, prorſus deficit in tanta beneficiorum conſideratione. S. Bern. Dom. 6. Pent. ſer. 2.

Si Authoris tui dona dinumerare volueris, arenam maris, guttas pluviarum, & multitudinem reperies ſuperare ſtellarum. S. Laur. Juſt. ſer. in feſto Corp. Chr.

§. III.

Beneficium unum radix alterius, & plurium.

Ex Veteri.

Dominus Deus cœli, & terræ, qui tulit me, &c. Gen. 24. 7. Pii ex his, quæ acceperunt à Deo, beneficiis, erudiuntur; ut alia ſperent. Sic Abraham, cùm Eliezer mitteret, ut ſponſam filio quæreret, & ille de rei exitu dubitaret; fretus Abraham Dei beneficiis, nutantem ſervum his verbis confirmat: *Dominus Deus cœli, & terræ &c.* Jo: Oſorius Dom. 4. Quadr.

Det tibi Deus de rore cœli &c. Gen. 27. 28. Cur non dicit de pluvia? aptior enim eſt pluvia, ad fœcundandam terram. Ergo uberiore benedictione cumularet de pluvia. Noſcebat divinam largitatem: quia, ſi ſemel Deus rorem præſtiterit; ſine dubio pluviam uberem dabit: nam ubi divinus favor facit initium, licet à minutiſſimo rore incipiat, magna proculdubio eſt largiturus. Did. de Caſtillo Illat. 47.

Addat mihi Dominus filium alterum. Gen. 30. 24. Joſephum à Deo ſuſcepit Rachel; petit & ſecundum. Nec mirum: unum enim Dei beneficium gradus eſt ad alterum. Vides Chriſtum corpus ſuum hominibus in cibum dare; ſpera, etiam ſanguinem in potum dabit. Alvarez Joſeph. Illuſtr. Illuſtr. 4.

In baculo meo &c. Gen. 32. 10. 11. ità Jacob de Meſopotamia in patriam redux Deum alloquitur. Et addit: *erue me de manu fratris mei.* q. d. Adeo ad beneficiendum effuſus es, ut ex nulla re magis, quàm ex beneficio jam præſtito; ad alia præſtanda movearis. Quare, qui me rerum omnium egenum rebus omnibus ditaſti, perge mihi ulteriùs benefacere, & priora beneficia novis cumulare. Mendoza in 1. Reg. 2.

Pluit Deus manna, ut ſemen coriandri. Ex. 16. 13. Ut in forma ſeminis oſtenderet, omnia ejus beneficia ſemina eſſe, fructumque expectare. Jo: Oſor. Dom. 5. Epiph.

Virgam, qua percuſſiſti fluvium, tolle in manu tua, & vade. Ex. 17. 5. Voluit Deus ex priore ſua beneficentia Moyſen ad fidem novi miraculi excitare. Did. Nyſſ. pag. 1. c. 5.

Si inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam. Ex. 33. 13. Hæc ſubdit, poſtquam audivit, ſe apud Dominum gratiam inveniſſe. Mendoza 1. Reg. 2.

Sol contra Gabaon nè movearis: Joſ. 10. 12. Unde ei fiducia tantum petendi miraculum? Lyr. videns primum ſignum datum de cœlo aereo, ex hoc petivit ſignum de cœlo ſydereo. v. 11. *Dominus miſit ſuper eos lapides magnos de cœlo.* Did. Niſſ. par. 1. c. 5.

Propterea invenit ſervus tuus cor ſuum, ut oraret te in oratione hac. 2. Reg. 7. 27. Sic ſubjecit David poſt multà beneficia à Deo accepta. q. d. Magnam in ſpem impetrandi petita excitatur, quia multa à te beneficia jam impetravit, qui ex datis ad majora danda excitaris. Mendoz. in 1. Reg. 3. v. 21.

Et ſi parva ſunt iſta, adiiciam tibi multò plura. 2. Reg. 12. 8. Qui aliquid à Deo recipit, inde multò majora expectet. Baeza tr. 2. l. 10. c. 2. §. 6.

Tu enim feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti. Judith. 9. 4. Clamabat Judith ad Dominum, Cùm Deus priora munera exhiberet, cogitavit, quænam munera poſt prima poſſet elargiri. Addit Judith: *reſpice caſtra Aſſyriorum nunc, ſicut tunc caſtra Ægyptiorum videre dignatus es.* v. 6. Ea eſt Dei munificentia; ut velut debitum contrahat ex beneficio exhibito, ad aliud largiendum. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. Obſ. 3. v. 3.

Manus tuæ fecerunt me & plaſmaverunt me; & ſic repentè præcipitas me? Job 10. 8. *Deus meus, adjutor meus; & ſperabo in eum.* Pſ. 17. 3. Confidenter jam poſtulat, qui de Domini gratia, poſt beneficiorum exempla, præſumit: nam de futuro fiducialiter ſperare ſe dicit, qui eum in præteritis ſenſerat adjutorem. Caſſiodor. hìc.

Clamabo ad Deum altiſſimum, ad Deum, qui benefecit mihi. Pſal. 56. 3. Lyr. benefecit mihi de præterito, & ſic ſpero, quòd faciet & de futuro. Did. Niſſ. p. 1. c. 5.

Quoniam percuſſit petram, & fluxerunt aquæ. Pſ. 77. 20. Nimis fatua cogitatio! exemplum magni miraculi dare, & ejus auctorem in reliquis arbitrari poſſe deficere. Caſſiod. hic.

Narrantes laudes Domini, & virtutes eius-ut ponant in Deo ſpem ſuam. Pſ. 77. 4. 7.

Quid retribuam Domino &c. Pſal. 115. 12. Omnia retribuit, dum omnia donat? Si David meditatur, quid ſolvere poſſit pro omnibus acceptis, cur non dixit: quid retribuam pro omnibus, quæ tribuit? Appoſitè ait, *pro omnibus, quæ retribuit:* quia dum Deus Davidem donat omnibus, quaſi debitor fit, omnia illi rurſum retribuere; Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. Obſ. 3.

Retribue ſervo tuo. Pſ. 118. 17. Ille tribuit, qui prior largitur; cui ergo Deus retribuere poteſt? quis enim prior dedit ei, ut retribuat ipſe? Baſil. in Pſ. 7. Non ideo dictum putat retribue, quaſi nos priùs Deo tribuerimus; ſed quia Deus priùs dando, priori ſua largitione ad dandum deinceps, quaſi ſe reddiderit obnoxium. Jo. Pinna in Eccl. 7. Ethol. 65.

Oſculetur me oſculo oris ſui. Cant. 1. 1. S. Ambr. de Iſaac, & anima c. 3. illa oſculum poſcit, Deus Verbum ſe ei totum infundit. Agnoſcebat amatrix Dei, ſi aliquid à Deo habeat, ſtatim Deum ipſum cum tota plenitudine donorum accipiet. Sylv. in act. 1. q. 5.

Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi. Cant. 2. 3. Neſcio, an non remiſſiori amori ſponſæ id tribuendum ſit: quia ardentius eſſet deſiderium, ſi ſponſi amplexus cuperet, quàm umbra ejus. Cur umbra ejus oblectari cupit, ſi ſupra dilecti cor recumbere poteſt in deliciis? Perſuadebat ſibi, totum ſponſum deliciis plenum ſe obtenturum, ſi conſequeretur ejus umbram; nec ſponſum poſſe negare ſeipſum, qui ſemel ei umbram indulſerit. Orig. hom. 2. in Cant. fac ut poſſis capere umbram ejus; & cùm umbra fueris dignus effectus, veniat ad te, ut ità dicam, Corpus ejus, ex quo umbra naſcitur. Did. de Caſtillo Illat. 47.

Ubi eſt zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viſcerum tuorum, & miſerationum tuarum, ſuper me continuerunt ſe. Iſa. 63. 15. Exclamat mirabundus Iſaias multis beneficiis divinitus acceptis. q. d. rem novam agis, & inſolentem. Mendoza in 1. Reg. 2.

Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me. Jon. 2. 3. Jonas adhuc tenebatur in periculo, adhuc incluſus in ventre piſcis; orabat autem, ut ſalvus inde exiret. Unde agnovit, orationem exauditam? quia expertus aliquid de benignitate divina, quòd per longum tempus eum incolumem Servaverit, pro certo credidit, ſuam orationem exauditam de felici exitu. Sylv. in act. 2. q. 32.

Ex Novo.

Vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam. Matth. 3. 16. Tertull. lib. de Baptiſmo c. 8. tunc ille ſanctiſſimus Spiritus ſuper emundata, & benedicta, corpora libens à Patre deſcendit: ſuper Baptiſmi aquas, tamquam priſtinam ſedem recognoſcens, conquieſcit. q. d. deſcendit olim Spiritus Sanctus ſuper aquas Gen. 1. 2. en ergo cauſam, ob quam iterum in Jordane ad illas deſcenderit. Quia Spiritus Sanctus ſemel aquas honoravit; ideo ſuper eaſdem in Jordane deſcendit; ut honorem repeteret. Did. de Caſtillo Illat. 47.

Panem noſtrum ſuperſuſtantialem da nobis hodie. Matth. 6. 11. S. Chryſoſt. panem ſuperſuſtantialem, Euchariſticum ſcilicet. Cur non rogant, precor, ut tribuas? quia panis noſter eſt, dum quotidie recipimus: ſemel enim datus nobis panis ille quaſi debitorem reddit Deum, ſæpius tribuendi. Ideo quaſi imperamus: *panem noſtrum da nobis.* Eſcob. t. 3. Coll. Chr. Obſ. 3.

Non recordamini-quinque panum in quinque millia hominum, &c. Matth. 16. 9.

Deinde iterum impoſuit manus. Marci 8. 25. Deus donando non fatigatur; nec, quia multa dedit dona, minuit, imò ſemper auget. Bis Chriſtus cœco manus imponit, bis dona tribuit lucis, ſed poſterius donum, quo clarè omnia videt, longè ſuperat primum. Baeza t. 2. l. 10. c. 2. §. 6.

Et venit in omnem regionem Jordanis. Luc. 3. 3. Quare Joannes baptizat potiùs in Jordane, quàm in alio loco? Gloſſa ordin. Joannes baptizat in Jordane, ut ibi aperiretur janua regni cœleſtis, ubi datus eſt aditus filiis Iſrael terram promiſſionis intrandi. Velut ab ipſo loco, in quo unum largitus eſt beneficium, induceretur Deus ad aliud excellentius communicandum. Sylv. hìc q. 19.

Præcinget ſe, & facit ilos diſcumbere. Luc. 12. 37. ideò priùs Chriſtus in noſtro exilio loturus pedes diſcipulorum, & divinum paraturus convivium, *præcinxit ſe.* Jo. 13. 4. Baeza t. 3. l. 14. c. 10. §. 23.

Imponit in humeros gaudens. Luc. 15. 5. An non ſat erat, quòd bonus paſtor ad ovem perditam ierit, & illius reductionem curarit? ſed dives in miſericordia, non his contentus ſubſiſtit; majora dedit, humeros ſubmittit ovi portandæ. Id. t. 2. lib. 10. cap. 2. §. 6.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis. Luc. 15. 16. Prodigus non dixit omnia reverſus ad Patrem, quæ decreverat dicere: nam ultima verba, *fac me ſicut unum de mercenariis.* v. 19. tacet. Aug. cùm enim panem non haberet, vel mercenarius eſſe cupiebat; quod poſt oſculum Patris geneoſiſſimè jam dedignatur. Eſcob. t. 6. parab. Chr. Obſ. 4.

Ut intingat extremum digiti ſui in aquam. Luc. 16. 24. S. Ambr. lib. 6. in Luc. per Abraham Chriſtum D. intelligit: ſi ſemel donet guttam, torrentem præſtabit. Did. de Caſtillo Illuſtr. 47.

Hoc initium ſignorum. Jo. 2. 11. Initium in aqua in vinum Chriſti virtute converſa; ut hoc primum, & tamquam vitæ agendæ initium exigere videatur, animas noſtras ad meliora converti. Sim. de Caſſia l. 5.

Non Moyſes dedit vobis panem de cœlo, ſed Pater meus dat. Jo. 6. 32. Illa opera munificentiæ ſunt digna Deo, quæ non finiuntur tempore, ſed quotidie continuantur. Baeza tom. 3. lib. 14. cap. 10. §. 8.

Qui proprio filio ſuo non pepercit &c. quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Rom. 8. 32. Si, quod majus eſt, & præcipuum, præſtitit nobis, ut filium ſuum verum, & chariſſimum traderet propter nos adhuc impios; quare non, quod minus eſt, credatur facturus pro nobis Credentibus ſibi, jam enim parata ſunt Credentibus prœmia: S. Ambroſius. hìc.

Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. Act. 2. 4. Dedit eis carnem, mox daturus Spiritum Sanctum: movetur enim, uno beneficio dato ad plura danda. Sylv. hìc q. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil eſt igitur, quod negare nobis poſſe vereamur; nihil eſt, in quo de munificentiæ divinæ diffidere perſeverantia debeamus, cujus fuit tam diuturna, & jugis ubertas; ut primò prædeſtinaret, deinde vocaret; & quos vocaret, hos & juſtificaret; quos juſtificaret, hos & clarificaret. Poterit deſerere, quos tantis beneficiis ſuis uſque ad prœmia proſecutus eſt? S. Ambr. l. 1. de Jacob & vita beata c. 6.

Plena ſemper, & redundantia ſunt divina beneficia; non exiguo conſtricta numero, ſed uberi bonorum coacervata congeſtu. S. Ambr. in Luc. l. 1. c. 1.

Si, antequam eum quærerem, benefecit mihi, clamantem me non exaudiet? S. Auguſt. in Pſ. 56.

Quid tibi promiſit Deus? ò homo mortalis! quia victurus es in æternum. Non credis? crede, crede. Plus eſt jam, quod fecit, quàm quod promiſit. Quid fecit? mortuus eſt pro te. Quid promiſit, ut vivas cum illo? incrediboliùs eſt, quòd mortuus eſt æternus, quàm ut in æternum vivat mortalis. Jam, quod incredibiliùs eſt, tenemus. Si propter hominem mortuus eſt Deus, non eſt victurus homo cum Deo? non eſt victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus eſt, qui vivit in æternum? S. Auguſtin. in Pſal. 148.

Tametſi lapideus etiam quis fuerit; tanta tamen jam ſunt data dona, ut ſufficiant eum excitare, & à præſentibus abducere, duplicique nomine ad futura complectenda erigere: cùm quòd adeò ſunt magna, quæ jam exhibita ſunt; tum, quòd licèt tanta ſint, ac talia; primitiæ tamen ſunt. S. Chryſoſt. in ep. ad Rom. c. 8. ſerm. 14.

Chriſtus breviter orare docuit, qui citò vult poſtulata præſtare. Aut quid petentibus ſe non dabit, qui ſeipſum non petentibus dedit? S. Petr. Chryſol. ſ. 67.

Neſciunt in foribus hærere, quæ cœli authore tribuuntur; ſemper incrementis ad culmen aſcenditur, ubi ſupernus favor præſtat exordium. Ennodius lib. 5. ep. 16. Flumina, quò longiùs procurrunt, ampliora fiunt. Did. de Caſtillo Illat. 47.

§. IV.

Beneficiorum magnitudo ex perſona dante.

Non ſepelias me in Ægypto, ſed dormiam cum Patribus meis. Gen. 47. 29. 30. Idem petebat Joſeph Geneſ. 50. 24. Cur tanti æſtimata ſepultura in Chananæa? acceperant à Deo promiſſionem terræ illius; adeoque lætabantur in munere à Datore Deo. Rupert. l. 9. c. 21. Donum Dei, qualecumque ſit, ſive magnum, ſive parvum; celeſte, ſive terrenum. Pro honore, vel charitate dantis pretioſum eſt, & debet eſſe in oculis ſapientis. Baeza t. 2. l. 9. c. 2. §. 32.

Non eſt ſanctus, ut eſt Dominus, & non eſt fortis, ſicut Deus noſter. 1. Reg. 2. 2. Samuelis mater filio, cœleſti favore accepto, ſic tota effuſa in divinas laudes. Aliæ matres brachiis deliniunt exoptatos infantulos: non eſt puer, ut hic puer meus, hic pulcher, hic elegans; at Anna, non domum, ſed Datorem, intuetur. Id. ib.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum. Cant. 5. 1. Diſce, non quieſcendum in Dei donis, ſed in ipſo Datore; & æſtimanda beneficia non tam propter ſe, quàm Benefactorem: nec hortum animæ excolendum, ut nos ejus bonis ditemur, vel nobis ipſis dulces epulas paremus; ſed ut Dilecto placeamus, & ipſe in nobis jucundetur. Lud. de Ponte hìc l. 8. Exh. 1. §. 1.

Munera tua ſint tibi, & dona domus tuæ alteri da. Dan. 5. 17. Reſpuebat dona, quæ à Deo ſuo ſibi non venire videbat. Baeza t. 2. l. 9. c. 2. §. 32.

Quia Jeſus eſſet, qui fecit eum ſanum. Jo. 5. 15. Muneris æſtimatio ex perſona dante incomparabiliter creſcit. Et benefactori Jeſu gratus, & ſibi gratulans, hic homo, Jeſum ſanitatis ſuæ authorem, Judæis prædicat. Id. ib.

§. V.

Varia de magnitudine Beneficiorum.

D*ilectus meus mihi, & ego illi*. Cant. 2. 16. Nullum perfectum ſenſum videntur hæc verba habere. Quid eſt tibi dilectus tuus? quid tu illi? Aperit campum ad cogitandum, quàm ampla, & copioſa beneficia in eam ſponſus contulerit. q. d. ad aperiendam tantam rerum abundantiam deeſt oratio, verba non ſuppetunt. Nam, ſi dixero, ſponſus meus mihi conſulit, nihil dixi. Si iterum, ſponſus meus mihi operatur, mihi favet; obruitur oratio rerum magnitudine. Et ideò nihil dicere poſſum, niſi, *Dilectus meus mihi!* Quid pro his ego poſſum rependere? numquid ſanctos cogitatus, memoriam continuam, orationes crebras, ferventes; jejunia, vigilias, miſericordiæ opera; ſed non adæquant magnitudinem beneficiorum Dei. Quid igitur faciam? una mihi videtur ratio reſpondendi tanto amori: ut ille mihi omnia factus, ita ego mea, & me totum ei impendam. Diez tit. Charitas.

A Sæculo non audierunt, neque auribus perceperunt; oculus non vidit, Deus abſque te, quæ præparaſti expectantibus te. Iſa. 64. 4. Hæc bona, Chriſti fuerunt miracula, ut docet Hier. & Chryſoſt. Bona Chriſti fuerunt ejuſdem Sacramenta, & copioſa gratia, mentis quies, conſolatio, gaudium, aliique fructus Spiritus Sancti. q. d. à ſæculis, ex quo natus eſt Adam, nemo unquam audivit, nec vidit; imò cogitare, & ſuſpicari non potuit; tanta, & tam anguſta, gratiarum dona, quæ præparaſti in Lege nova expectantibus te. Te, abſque te, idem eſt, quod præter te; uno te excepto, ut vertit Vatablus. Corn. à Lap. hìc.

Etiamſi faciamus, quæcumque facere poterimus; nihil magnum faciemus, ut ei, qui nos tantis beneficiis prævenit, aliquid rependamus. S. Chryſoſt. in Gen. hom. 34.

Quam gratiam illi referemus? tametſi in terra mille annos viveremus; ne pro uno quidem colapho, illi ullo modo unquam, prout decet, reddere æquivalens, dignaſque gratias referre, poſſemus. S. Ephrem de compunct.

Nihil illi ad menſuram minuti tribuere poſſes; ſi in retributionem eorum, quæ pro te ſuſtinuit, te mille millies annis, etiam gehennali incendio, cruciares. Caſſiodorus. Doultremon. l. 2. c. 3. ſect. 8. de amore.

Quid retribuet pulvis, & vermis, Domino gloriæ, qui pro eo animam ſuam in morte concluſit? ut beatitudine frueretur, quam nec oculus vidit, nec auris audivit. Attende igitur ſollicitus, quantùm Domino tuo debes. Bleſenſ. ep. 137.

§. VI.

Bonus uſus Beneficiorum, divitiarum, talentorum, gratiarum.

Ex veteri, & Novo.

E*T erant valdè bona*. Gen. 1. 31. Fecit Deus omnia valdè bona. Nihil ergo natura malum, quando & ipſa, quæ in creaturis videntur eſſe pœnalia, ſi benè utantur, & bona, & proſpera ſunt; ſi malè utantur, nocent. S. Iſid. c. 9.

Aquæ in ſanguinem verſæ Ægyptiis, non Hebræis. Ex. 7. 20. In manu Ægyptiorum ſanguis, inquit Joſephus, in manu Hebræorum mundiſſima erat aqua. Sic opes in manu impii fœdus vitiorum ſanguis, in manu probi inſtrumentum virtutis. Drexelius Opuſc. 13. Salomon. cap. 5. §. 1. Divitiæ ſunt ambidextræ, ad bonum, & ad malum, faciles trahi. Uti ſcalæ aſcenſum, & deſcenſum, juvant, ita pecuniæ ad cœlos ducunt & ad inferos. Id. ib.

Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus apprenderunt fuſum. Prov. 31. 19. Manum ſuam ad fortia, & heroica, extendere, eſt, res difficillimas, & ſenſualitati maximè repugnantes, operatam fuiſſe, & ſe ſpiritualibus exercitiis occupaſſe. Digiti ejus apprehenderunt fuſum. Dices. tamne heroicum eſt nere; illud ut Spiritus Sanctus collocet inter heroica opera? Nota myſterium: nere, eſt ex ſiniſtra in dexteram ſtupam traducere, & ſic, quod antè erat in ſiniſtra ſtupa, in dextera per fuſum fit filum. Siniſtra eſt vita præſens, dextera futura. Et omnia Mundi ſunt ſtupa, valetudo, divitiæ, honores, &c. una ſcintilla comburuntur. Si benè ſcis nere, traduc hæc temporalia à ſiniſtra ad dexteram, fuſo bonæ intentionis, & divini amoris. Quando valetudinem, ingenium, divitias, honores, in obſequium Dei confers; rectè nes, & ſtupam à ſiniſtra in dexteram traducis. O miſeros Alexandros, Darios, Cæſares! &c. quot bona habebant in ſiniſtra, & quàm nudi nunc ſunt, neſcierunt enim fila ducere, neſcierunt temporalia in æterna transferre. Diez fer. 4. Dom. 3. Quadrag.

Veniat Dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructus pomorum ſuorum. Cant. 5. 1. Erudimini, qui poſſidetis terram: divitiæ, quas tenetis, veſtræ non ſunt, ſed Dei; diſpenſatores opum, & honorum, eſtis, non domini. Porrò cùm ſponſam in cellaria introduxiſſet, non ad rapinam, & luxum; ſed ad eleemoſynam, incitavit. *Ordinavit in me Charitatem*. Cant. 2. 4. Oliva tom. 2. Strom. hìc.

Vos eſtis ſal terræ. Matth. 5. 13. Non monet, ſitis; ſed *eſtis*: ut, quod ſunt, perpendant, & neceſſitatem incumbendi proprio officio cognoſcant. Univerſa, quæ à terrenis hominibus appetuntur (ſive naturalia, ut proles, & delectabilia tactus, aliorumque ſenſuum; ſive divitiæ, honores, imperia, & gloria; ſive ſcientiarum, & artium notitiæ) indigent condimento veſtro; ut ſalubriter appetantur, ſalubriterque illis homines utantur. Cajetan. hìc.

Quia ſuper pauca fuiſti fidelis. Matth. 25. 21. Quæ illa pauca? certè omnia illa, quæ in hoc Mundo prætioſiſſima æſtimantur; omnia, quæ aut animæ, aut corporis miniſterio aſſignata, fideli uſu ab homine ſic tractantur, ut virtutum incremento, & divini beneplaciti obſequio deputentur. Ramirez in epiſt. Chr. ad 7. Ep. ep. 2. Apoc. 2. v. 10.

Miniſtrabat illis. Marci 1. 31. Non iſta beneficium otioſa ſuſcepit, non accepta ſanitate illicò contulit ad agenda; conſpiciens fore neceſſitatem, & decentiam Chriſto pauperi, & ejus collegio, miniſtrare, non expectavit de miniſtratione præceptum; quamquam non ſine præcepto importuna febris abiviſſet. Optimum in moribus eſt, acceptæ gratiæ cooperari; & omne; quod à Deo accepimus, in dedicationem convertere: ſicut ipſa ſanitatem acceptam in obſequium illicò ſtatuit Largitoris. Sim. de Caſ. l. 5. c. 9.

Reliquum eſt, ut, & qui habent uxores, tamquam non habentes ſint &c. 1. Cor. 7. 29. 30. S. Greg. homil. 36. in Evangelia: ille uxorem habet, quaſi non habens, qui ſic placere ſtudet uxori, ut tamen non diſpliceat Conditori. *Flet* quoque, ſed tamquam non fleat: qui ſic temporalibus damnis affligitur, ut tamen de æternis lucris ſemper animum conſoletur. *Gaudet* verò; ſed tamquam non gaudeat: qui ſic de temporalibus bonis hilareſcit; ut ſemper tamen tormenta perpetua conſideret. *Emit* autem, ſed quaſi non poſſidens: qui & ad uſum terrena præparat; & tamen cauta cogitatione providet, quòd hæc citiùs relinquet. Mundo quoque *utitur*, ſed quaſi non utatur: qui & neceſſaria cuncta exteriùs ad vitæ ſuæ miniſterium redigit; & tamen hæc eadem non ſinit menti ſuæ dominari. Diez tit. Martyres.

Ex Patribus, & aliis.

Hoc ſolùm quæritur, ut, quidquid habuerit homo ex Deo, toto eo utatur ad gloriam Dei. Orig. tr. 33. in c. 24. ep. ad Timoth. poſt medium.

Utere ſanitate corporis in ſanitatem animæ. S. Chryſoſt. homil. 23. in Acta.

Non ſolùm ſpirituales opes, & dona cœleſtia, Deo donante, capiuntur; ſed etiam terrenæ, & corporeæ facultates ex ipſius largitate proveniunt: ut meritò rationem earum quæſiturus ſit; qui non magis poſſidenda tradidit, quàm diſpenſanda commiſit. Muneribus igitur Dei juſtè & ſapienter utendum eſt; nè materia boni operis fiat cauſa peccati. S. Leo ſer. 5. de Collectis.

Anima habet tres potentias, rationem, voluntatem, & memoriam. Ratio data erat ei, ut Deum agnoſceret; voluntas, ut eum amaret; memoria, ut in eo quieſceret S. Bonav. de Reform. mentis c. 11.

Ut Impedimenta improbis divitiæ, ità bonis ſunt: adjumenta ſalutis. S. Ambroſius l. 8. in Luc. apud Octavianum in Eccleſiaſt. 13. 30.

Ille habet aurum, qui novit uti auro, &c. Vide ſuperiùs.

Devotus animus influxibus beneficiorum creſcit ad obſequium, augetur ad gratiam, non ad arrogantiam proſilit, non ad ſuperbiam pertumeſcit. S. Petrus Chryſol. ſer. 142.

Nos uſum tantùm earum accepimus, quas tenemus; commodatis à Deo facultatibus utimur. Igitur ſi omnia omnibus Deus tribuit, nemini dubium eſt, quòd ea, quæ dono Dei accepimus, ad Dei cultum referre debeamus. Salvianus l. 1. ad Eccl.

Ad inſtar fœneratoris, qui mutuat pecuniam ad lucrum, mutuat nobis Deus animam cum potentiis, corpus cum membris; de quibus vult habere lucrum. De memoria vult, ut memoremus ejus beneficia; de intellectu vult lucrum fidei, quæ in intellectu conſiſtit; de voluntate vult lucrum amoris, devotionis, & bonorum deſideriorum; de manibus eleemoſynas; de toto corpore vult lucrum pœnitentiæ. S. Vinc. Ferr. ſer. 5. poſt Judica.

§. VII.

Abuſus Divinorum Beneficiorum.

Ex Veteri.

P*Etierunt ab Ægyptiis vaſa argentea, & aurea*. Ex. 12. 35. Dicitur hìc, quòd Deus Ægyptios auro, rebuſque pretioſis, ſpoliarit, eaſque Hebræis tradiderit; ut divites ex eorum ſervitute evaderent. Eodem autem auro, quod eis Dominus dedit, fecerunt ſibi vitulum in Horeb. Ex. 32. 4. Sic multi beneficiis divinis, pulchritudine, ſanitate, ſcientia, honore, divitiis, Deo bellum inferunt. Diez Dom. 3. Epiph.

Quis eſt David? -- tollam ergo panes meos, - & carnes pecorum, quæ occidi tonſoribus meis. 1. Reg. 25. 10. 11. Hæc loquitur, qui de Mundo eſt, qui dives in Mundum eſt: neſcio Chriſtum, quis eſt pauper, ut dem ei cibum? cui ergo ſervas illum? tonſoribus meis. Quis tonſor tuus? ludus, muliercula, vanitas; hi ſunt tonſores tui. Oſorius Dom. 4. Quadr.

Oſculatuſque eſt rex Abſolon. 2. Reg. 14. 33. Quid eum putas ex

ore

ore regis hauſiſſe? ſpalmorum fragantiam? humanitatis candorem? pacis iridem? Superbiit, arſit, rebellavit. 2. Reg. 15. 1. *Igitur poſt hæc fecit ſibi Abſolon currus, & equites*. Beatior fuiſſet ſerpentis morſu, quàm regis oſculo; quique fortaſſe vixiſſet poſt pœnam, poſt amplexum periit. En ſatum murmur in manna Num. 21. 5. *cur eduxiſti nos de Ægypto?* En fragrans in veneno thus: *miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes. ib.* v. 6. Irriguam ſibi ad incolendum regionem dilexit Loth. Gen. 13. 10. quæ univerſa rigabatur *ſicut paradiſus Domini*. Noli fidere ubertati, captivitatem legit; ſulphur, non lac, emulſit; uxoris funus, non gregum fœtus, aſpexit. Exceptus à Jahele Siſara videbatur ſibi nactus in naufragio portum. Judic. 4. 21. *Intra ad me Domine; intra, nè timeas*. v. 18. Cùm ſitiret aquam, recreatus eſt lacte; quid feliciùs? ſed Lacheſis latebat in lacte. Quò triumpho advecta putas vaſa aurea templi in palatium Regis? mors in phialis, non triumphus: ut primùm iis uſi Chaldæi, occiſi ſunt à Medis. Dan. 5. 2. 30. Oliva l. 2. Strom. hìc.

Nonne tu vallaſti eum. Job 1. 10. q. d. non mirùm, Domine, ſi Job te amet, & timeat; quando tot bonis eum affeciſti, ut nec rimulam inveniam, qua eum aggrediar. Tolle ab eo hunc murum; & audacter illum aggrediar. O rem horribilem! eò ſcilicet humanam malitiam perveniſſe: ut cùm divitiæ olim murus, & præſidium contra dæmones hominibus fuerint, & ad amicitiam Dei conſervandam valdè conduxerint; nunc illis, tamquam armis, contra Deum bellum gerant. Diez in Nat. Dom. conc. 3.

Ipſi autem ſpreverunt me. Iſa. 1. 2. Unde tam immane populi chari flagitium? ex bonis divinæ charitatis, *filios enutrivi, & exaltavi*. ib.

Veſtivi te diſcoloribus, & calceavi te hyacintho; -- & dedi coronam decoris in capite tuo. Ezech. 16. 10. 12. Quid non expectas in Deum hoſtiarum ab Jeruſalem, quam Dominus & lavit, & compſit? En victimas: *& tuliſti vaſa decoris tui*. v. 17. Quibus Eſther 5. 1. muneribus Domino jungebatur, in ſolio Deo proprior, quàm Aſſuero; iis Synagoga iniquiſſimè defecit à Deo ſuo. Ergo nobis adſcribatur, quidquid in cœlum, Deumque peccamus: quando congeſta ab eo in nos munera in tela vertimus, ut in eum conſurgamus. Oliva fer. 4. Dom. 1. Quadr.

Argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal. Oſ. 2. 8. Quæ abundantia argenti in Iſrael? 3. Reg. 10. 27. tanta abundantia argenti in Iſrael, quanta & lapidum. Quæritur Dominus de abuſu beneficiorum. Rupert. l. 1. in Oſ. ò dira ingratitudo! de auro & argento meo, fecerunt mihi contraria, vitulos, & Baal, cætera deorum portenta. Sylv. in Jo. 9. c. 18. q. 10.

Vitis frondoſa Iſrael, - ſecundùm multitudinem fructus ſui, multiplicavit altaria, juxta ubertatem terræ ſuæ exuberavit ſimulachris. Oſ. 10. 1. Tum maximè Deus è memoria hominum elabitur, cùm beneficiis ejus fruentes honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. Lact. lib. 2. div. inſtit. cap. 1. Saul, dum pecora adhuc paſceret, juvenis erat modeſtus, & pius: cùm in Regem à Deo electus eſt; mores mutavit, & peſſimus evaſit. David inter perſecutiones innocens, manſuetus, & vir ſecundùm cor Dei: ubi Dei gratia hoſtes vicit; in adulterium, & homicidium degeneravit. Nimia felicitate inflatus Salomon idololatra factus, Ozias ſacrilegus. De his Job 21. 14. dicebant: *recede à nobis*. Quando in Deum ita debacchati? an cùm eos inopia, aut morbo, premeret? non; ſed cùm impleſſet domos eorum bonis. Paulus Segneri ſerm. 17. fer. 2. Dom. 3. Quadr.

Ex Novo.

Væ vobis divitibus &c. Luc. 6. 24. 26. Licèt in pecuniariis copiis multa ſint lenocinia delictorum; pleraque tamen ſunt etiam incentiva virtutum. Quamquam virtus ſubſidia non requirat, & commendatior ſit collatio pauperis, quàm divitis liberalitas; tamen non eos, qui habeant divitias, ſed eos, qui uti his neſciant, ſententiæ cœleſtis authoritate condemnat. S. Ambroſius in Luc. hic.

Hæc dicens clamabat. Luc. 8. 8. Res mira, & maxima conſideratione digna: aliquo, ſine dubio, dolore afficitur, & maximo. Vincitur, alapis cæditur, & verbum non loquitur; *quaſi agnus coram tondente ſe &c.* Iſa. 53. 7. Eſtne aliquid, Domine! quod te majori afficiat dolore, quàm flagella, corona, clavi, crux? quod iſtud? utique ſemen amiſſum. Oſ. Dom. Sexageſ.

Diſſipavit ſubſtatiam ſuam. Luc. 15. 13. Hic eſt filius ille prodigus, qui portionem paternæ ſubſtantiæ, quæ ſe contingebat, accepit: ingenium ſcilicet, memoriam, vires corporis; cæteraque ſimilia bona naturæ; quibus non ad divinam, ſed ſuam uteretur voluntatem, eſſetque tamquam ſine Deo in hoc Sæculo. S. Bernard. ſerm. de div. affect. animæ. Per ſubſtantiam interpretantur liberum arbitrium, Hieron. Theophyl. Euthym. Per eam explicat omnia dona homini conceſſa. Auguſt. Hier. Barrad. Leo. Burg. Cornelius. Sylv. in Luc. 15. q. 1.

Epulo dives. Luc. 16. 24. In tormentis æſtuat; Abraham, etiam dives, in refrigerio exultat. Quomodo adeò diverſa fortuna? quia in ſimili fortuna diſſimilis erat uſus. Dives divitiis abuſus eſt ad luxum, & faſtum, exquiſitas epulas (*epulabatur quotidie ſplendidè*) Abraham ad miſerorum opem, ad virtutis cumulum, hoſpitum ſolatium. Naxera in Joſ. 10. §. 34.

Purpura, byſſo, delicatis veſtibus, epulis blandis, ferrea viſcera crudelis anima nutriebat. S. Petr. Chryſol. ſer. 121.

Ex Patribus, & aliis.

Si calicem aureum inveniſſes in terra, donares illum Eccleſiæ Dei: accepiſti à Deo ingenium ſpiritualiter aureum; & miniſtras indè libidinibus, & in illo Sathanæ propinas teipſum. S. Auguſt. ep. 39. Licentio juveni nobili, & docto, hortans eum ad Mundi contemptum.

Qui tibi felicitatem dedit hujus ſæculi, ad conſolationem tuam dedit, non ad corruptionem. S. Auguſt. tr. 12. in Jo.

Valetudinem corporum in uſum conſumimus vitiorum, bona mentis in uſum expendimus vanitatis. S. Bernard. Dom. 10. Pent.

Omnia, quæ ad uſum vitæ accepimus, ad uſum convertimus culpæ; ſed cuncta, quæ ad uſum pravitatis inflexìmus, ad uſum vertuntur ultionis. S. Greg. hom. 35. in Evang.

Iram contra nos ſuperni Judicis inextinguibiliter accendimus; ſi contra benignitatem illius etiam ex ipſa ſua largitate pugnamus. Id. mor. l. 30. c. 9.

Ad hoc tantùm à Deo data quiete utimur, ut in ebrietate, ut in luxuria, ut in flagitiis, ut in rapinis, ut in omni ſcelere, atque improbitate, vivamus. Quaſi vero beneficium datæ pacis, vacatio ſit probroſitatis; & ad hoc inducias tranquillitatis Deo donante capiamus, ut licentiùs, atque ſecuriùs, peccemus. Indigni itaque cœleſtibus donis ſumus, qui beneficiis Dei non benè utimur; qui facimus, rem operum bonorum, materiam tantùm eſſe vitiorum. Quo fit, ut pax contra nos ſit: quia ſic agitur à nobis, nè expediat rem recipere, qua deteriores ſumus.

Qui hoc credere queat? Mutamus naturam iniquitatibus noſtris: &, quæ Deus bona fecit, manere pietatis ſuæ, ea nos nobis facimus mala eſſe moribus malis. Salvian. lib. 6. de Prov. Dei.

Præclara dona ejus, vel agnoſcimus, vel honoramus; qui, quantùm ab eo beneficii accepimus, tantùm ei injuriarum rependſamus. Id. ib.

In injuriam cedit donantis donum negligere, nec eo uti, quod donatum eſt, quod eſſe conſtat intolerabilis ſuperbiæ diſplicentis & ingratæ. Gerſon. conſid. 3. myſtica Theol. practica.

§ VIII.

Beneficiorum memoria, perpenſio, oblivio.

Ex Veteri.

S*Emini tuo dabo terram hanc*. Gen. 12. 7. Audit hoc Abraham à Deo & ibi ædificavit altare Domino & aliud verſic. 8.

Locupletatus eſt homo. Gen. 26. 13. Iſaac v. 24. audit à Deo: *noli timere, quia ego tecum ſum*. in gratitudinem *ædificavit ibi altare Domino*. v. 25. Parantur à bonis viris monumenta, quibus monerentur de acceptis bonis; quaſi timerent, nè oblivio irreperet divinæ beneficentiæ. Luc. de Velloſo in Judith c. 2.

Ecce Dominus meus &c. Gen. 39. 8. Joſeph bona, quæ aſſecutus fuerat, repentè memoriæ intulit; & malum, quod ſe pulſabat, ejecit. Et quia perceptæ gratiæ meminit, vim culpæ imminentis fregit. S. Greg. mor. l. 30. c. 9.

Ut ſit ſignum. Joſ. 4. 6. Diſce hic, quàm Deus rigidè exigat beneficiorum ſuorum memoriam; & gratos iis præmiet; ingratos privet, & puniat. Corn. à Lap. hìc.

Si bona accepimus &c. Job 2. 10. Magna conſolatio tribulationis eſt, ſi, cùm adverſa patimur, Authoris noſtri ad memoriam dona revocamus. S. Greg. mor. l. 3. c. 7. in Job. hìc.

A fructu frumenti, vini, & olei ſui multiplicati ſunt. Pſ. 4. 8. mox præceſſit: *multi dicunt: quis oſtendet nobis bona*. v. 6. Si abundantiam à Domino acceperunt, quomodo de Largitore jam dubitant? quis eis bona oſtendit, & præſtitit, ignorant. Theodoret. etiam de manu Dei bona ferentes dicere audent, *quis oſtendit nobis bona?* Alvarez Joſeph Illuſtr. Illuſtr. 128.

Memento horum Jacob, formavi te. Iſa. 44. 1. Procopius hic: optimè in obliviosum Iſraelem uſurpavit illud verbum *Memento*.

Comede, quæcumque ego do tibi. Ezech. 2. 8. hoc eſt, rumina, expende; & memoriæ, tamquam ſtomacho, commenda. Hoc eſt comedere, & in ſtomachum trajicere. Et quemadmodum ex ſtomachi officina digeſtus cibus in reliquarum partium alimentum.

totius

totius corporis bono, diſtribuitur; cóntrà ventriculi, ſeu concoctionis vitio languent vitalia, ſpiritus deficiunt, tabes oritur: ità, ex memoria beneficiorum Dei, cœterræ facultates animæ, & imprimis voluntas, incaleſcit, alitur, atque in charitate roboratur. Contrà ejus defectu languet, & areſcit. Doultreman. lib. 1. c. 3. de amore ſect. 10.

Saturati ſunt, & elevaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. Oſ. 13. 6. In beneficio accepto lethargum bibunt ingrati. Sicut, cui vini copiam ad ebrietatem propinas, ebrius vino, tui fit immemor; ſic, quem beneficiis cumulas, tui immemorem facis. Alvarez Joſ. Illuſtr. Illuſtr. 128.]

Quinquagies, nec ſæpius, minuſve, reperitur in S. Scriptura mentio liberationis, & egreſſionis filiorum Iſrael ex Ægypto: ad denotandum verum Jubilæum noſtrum, ſive Pentecoſten, in qua Spiritus Sanctus diffunditur. Sed non ſine prævia, frequentique redemptionis noſtræ recordatione, atque gratiarum actione. Doultreman. l. 1. c. 3. de amore ſect. 10.

Ex Novo.

Vade in domum tuam. Matth. 9. 6. Introrſus ipſe remittitur; ut noverit ſpectando, quod acceperat, ad quid obligetur ex acceptis. Optima, & grata conſideratio eſt, etiamſi rependere nequit, habere præ oculis beneficia Creditoris, maximè Creatoris; qui nullis noſtris meritis, expedientia nobis gratis, & benignè, conceſſit. Sim. de Caſſ. l. 5. c. 26.

Beatus venter, qui te portavit. Luc. 11. 27. cur non dicitur genuit? ſed portavit; quod pondus, & onus innuit? Reſp. cùm Virgo Chriſtum concepit ſuprema Maternitatis Dei dignitate ſuper omnes puras creaturas ſublimatur: & quò major collata beneficiorum celſitudo, eò majus, graviuſque pondus imponitur. Moyſes Num. 11. 11. *cur impoſuiſti pondus univerſi populi hujus ſuper me?* Gen. 48. 22. Dicit Jacob Joſepho: *do tibi partem unam extra fratres tuos*. Hier. legit: *do tibi humerum unum*: Carolus V. jam ſeneſcens, onerum Reip. pertæſus, cùm regnum in Philippum II. transferret, lacrymans, dixit: ò fili! magnum tibi onus impono. Sylv. in Luc. 11. Matth. 12. c. 23. q. 19.

Annulum in manu. Luc. 15. 22. Annulus datur in Manu, in memoriam receptorum, necnon ad conſiderationem omnium indultorum: ut eum gratitudo in bonis operibus ſemper fervere faciat, quem ingratitudinis ad tanta mala pertraxit iniquitas. Sim. de Caſſ. l. 8. hìc.

Colligite fragmenta, ne pereant. Jo. 6. 12. Jubemur colligere fragmenta nè pereant, id eſt, nec minima beneficia oblíviſci. S. Bernard. in Cant. ſ. 51.

Scitis, quid fecerim vobis. Jo. 13. 12. Non ſilet illa vox, ſed ſemper ab eo tempore, quo emiſſa fuit, clamavit, clamat, & clamabit; *Scitis*. Scimus ergo, quid fecerit nobis. Ac per hoc, hæc ſcientia, velit, nolit, tenet omnem hominem inexcuſabiliter, atque totaliter, debitorem. Hæc ſcientia ſcripta in tabulis cordis, in lamina rationis, in charta memoriæ; à peccatis avertit, & innectit virtutibus. Hæc ſcientia quærit ſolertem, petit activum, devitat ignavum, gratum vult, condemnat ingratum. Sim. de Caſſ. lib. 13. cap. 5.

Ex Patribus, & aliis.

Tum Deus maximè è memoria hominum elabitur, cùm, beneficiis ejus fruentes, honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. At verò, ſi qua neceſſitas gravis preſſerit, tunc Deum recordantur. Lact. Firmianus lib. 2. Inſtitution.

Non verecundæ, ſed ingratæ mentis, indicium eſt, beneficia tacere divina. S. Leo. ſ. 1. de aſſ. ad Pontif. Manna Ex. 16. 33. Deus mandavit reponere in arca teſtamenti, ad perpetuam memoriam. Did. Stella. de contempt. p. 2. c. 55. Ut gratitudinis memoria non intercidat, ſolet Deus illi, quem ad magna elegit, mutare nomen; quod fecit Abrahæ Saræ, Jacob Petro. Id. ib.

Cùm Dei beneficia confiteris, immolas DEO ſacrificium laudis. S. Bernardinus ep. 112.

§. IX.

Beneficia DEUS vult ſibi adſcribi.

SI ſeptem crines capitis mei &c. Jud. 16. 13. Quærit Pineda, cur Deus vires Samſonis magis in capillis, quàm alia corporis parte, conſtituere voluerit? nonne robur in lacertis, humeris, pectore, meliùs, quàm in tam imbecilla corporis parte fuiſſet? Reſp. ut illam ſuis lacertis numquam tribueret; imò potiùs propterea agnoſceret, illam acceptam divinitus. Illam Deus rei, & partium corporis omnium tenuiſſimæ, atque in conſtantiſſimæ, alligatam voluit. Did. Niſſ. D. 4. Quadr. §. 5.

Loquimini ad petram coram eis. Num. 20. 8. Quærit Abul. 1. cur Dominus præceperit loqui ad petram? 2. quare eorum omni populo. 3. cur duro ſaxo potiùs, quàm molliore terra, proſilire aquam voluerit? Reſpond. qu. 3. hìc: ut oſtenderet cœco illi populo, à miraculo beneficium venire. Did. Niſſ. Sabb. poſt Cineres.

Vade, & lavare ſepties in Jordane, & recipiet ſanitatem caro tua. 4. Reg. 5. 10. Abul. q. 6. hìc: quòd miſerit eum ad fluvium Jordanis potiùs, quàm ad alium; fecit hoc: quia minùs veriſimile erat de aqua Jordanis, quod ſanare poſſet; quàm de alia aqua: eò quòd erat turbida, & turbulenta, propter alluvionem. Idem ibidem.

Laborantes in remigando. Marci 6. 48. Deus beneficia ſua ità confert, ut ea alteri, quàm ipſi, nemo adſcribere poſſit. Diſcipulis apparuit Chriſtus, ut tempeſtatem componeret, ubi imparem ſuam diligentiam viderunt. Theophyl. in c. 6. Jo. non ſtatim ab initio periculi, ſed in fervore, apparet Chriſtus; ut, cùm noverimus omnem noſtram virtutem, & ſapientiam; invenerimuſque quàm infirmam; ad illum confugiamus ſolum, qui ſalvare poteſt, & non nobis ipſis adſcribamus ſalutem. Idem ibidem.

Accepit panes. Jo. 6. 11. Ut aleret turbam, accepit Chriſtus in manus panem: quia vult, ut intelligamus, omnia bona noſtra ab illis deſcendere; poterat enim in manibus Diſcipulorum panes multiplicare. Did. Niſs. Dom. 4. Quadr.

§. X.

Per Beneficia Divinitas Chriſti manifeſta.

EUnte renunciate Joanni. Matth. 11. 4. S. Cyrill. lib. 2. theſ. cap. 4. Chriſtus miraculorum magnitudine ſimul & multitudine, oſtendit ſe Meſſiam eſſe. Adde & beneficentia. Corn. à Lapid. hìc. Plenum ſanè teſtimonium, quo Dominum propheta cognoſceret. De ipſo enim, & non de alio, fuerat prophetatum Pſalm. 145. *Dominus dat eſcam eſurientibus, Dominus erigit eliſos, Dominus ſolvit compeditos, Dominus illuminat cœcos, Dominus diligit juſtos, Dominus cuſtodit advenas, orphanum & viduam ſuſcipiet*. S. Ambroſius in Luc. 7.

In ipſo vita erat, & vita erat lux hominum -- ut teſtimonium perhiberet de lumine. Jo. 1. 4. 7. Orig. tr. 5. in Jo. quæro: cur tandem, cùm Joannes miſsus à Deo venerit ad teſtificandum, ut teſtificaretur de lumine, non etiam venerit, ut teſtificaretur de vita? Reſpond. Homo nullus, qui veniret, teſtificari poterat de vita, etiam nunc abſcondita cum Chriſto in Deo. q. d. Salvator ſe abſcondit, tantùmque vult dignoſci per beneficia. Baeza lib. 1. cap. 8. §. 12.

Ecce agnus Dei. Joan. 1. 29. Intuitus Joannes Jeſum, id de illo oſtendit, quod in Deo patentiſſimum eſt, & ſe undique prodit, ſcilicet ejus benignitatem, & dilectionem; *ecce Agnus Dei*: nam amor, & benignitas Dei, nequit non in oculos exilire, ſeque creaturarum obtutibus præſentare. Baeza lib. 6. c. 1. §. 2.

Humanitas, & benignitas apparuit Salvatoris. Tit. 3. 4. Quid, ò Paule! apparuit? apparuitne Salvator? apparuit potiùs *benignitas, & humanitas*. S. Ambroſ. ep. 86. Hæc eſt Salvatoris pietas, ut interveniat ſaluti, ac non ſe prodat, aſpectu; ſentiatur beneficiis, & non ſentiatur obtutibus. Amat ſuam perſonam latere, & ſua publicari beneficia. Baeza lib. 1. cap. 8. §. 12.

Civitas non eget ſole, neque luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminavit eam; & lucerna ejus eſt Agnus. Apoc. 21. 23. Ubi Deus Agnum agit, benignitatis opera manifeſtat, nulla neceſsaria ſunt luminaria: ipſa opera, ipſa agnina benignitas, per ſe ſatis perſpicua eſt, & oculis patet. S. Irenæus lib. 4. nemo inveſtigavit altitudinem ejus, nec veterum, nec eorum, qui nunc ſunt. Secundùm autem dilectionem cognoſcitur ſemper, per eum, per quem conſtituit omnia. Eſt autem Hic Verbum ejus D. N. J. C. Apoc. 19. 17. *Et vidi unum angelum ſtantem in Sole*. Nullibi meliùs, quàm in ſole ſtaret ad Dei cœnam invitans: quia beneficia Dei clariora ſunt ſolis radiis. Baeza l. 6. c. 1. §. 2.

§. XI.

Beneficia retrahunt à peccato, faciunt probos.

OMne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum. Gen. 9. 3. Ante diluvium non legitur carnis eſus permiſsus; permiſsus eſt poſt diluvium. Actum eſt id in amoris ſignum. Gennadius in Catena: à diluvio majori uſus eſt liberalitate; ut ſic homines afficeret, ut majores culpas vitarent. Novarin. agn. Euch.

Per annos 40. annonam de cœlo conſecuti ſunt. Iudith. 5. 15. Seneca l. 7. de benef. c. 28. vincit malos pertinax bonitas. Baſil. Seleuc. or. 19. Contumaciam tuam (Hebræe) reverentia mollire machinatus Deus, ſupernè alimentis parandis cœlum vocabat; infernè rupes ad inexpectatas aquarum potationes adornabat. Luc. de Velloſo in Judith. 5. Parænet. 30.

Cœpit illum deprecari, qui à dæmonio vexatus fuerat, ut eſſet cum illo. Marci 5. 18. A Deo benefactore tuo numquam diſcede. Liberatus hic homo à dæmonio ſic Jeſu adhæſit, ut anxiè contenderet, numquam ſeparari ab eo. Præclarus gratitudinis affectus, benefactori ſuo ſemper adhærere. Baeza lib. 7. c. 2. §. 16.

Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes. Act. 10. 38. his indu-

ſtriis

ſtriis ſuas effecit Chriſtus, Samariam, Galilæam, & Judæam. Gilbertus Abb. ſ. 33. in Cant. non eſt parca clementia Chriſti, nec pigra quidem. Revolve Evangelium, & ubique invenies Jeſum, & copioſum, & citum.

Ex Patribus.

Quoniam beneficiis melior fieri non potuiſti, reliquum eſt, ut pœna torquearis. S. Chryſoſt. hom. 61. in Matth. 18.

Homines primùm volunt ea, quæ præcipiunt, opere compleri, magnaque obedientia, & benevolentia, erga ſe uti ſubditos mandata ſuſcipientes; ac tunc utique cogitant de remunerandis iis, qui multum obedientiam præ ſe tulerint. Non ità ſe gerit communis omnium Dominus; priùs enim benefacit, & multitudine beneficiorum noſtram naturam ad ſe allicit; & poſtea imperat facilia, atque levia; ut facilitate mandatorum, & beneficiis prioribus, excitati, ad ea implenda ducamur. Id. hom. 27. in Gen.

Væ illis, qui rebelles ſunt lumini! & reſiſtunt Spiritui Sancto, nec acquieſcunt veritati, quam intelligunt: & ſicut lutum ex calore ſolis; ità ex bonitate, & beneficiis Dei, clariores fiunt: audacter etiam provocantes eum; cùm ipſe dederit omnia in manibus eorum. Guarric. ſerm. in die Aſcenſ.

Prima vox eſt beneficii, qua Deus tractat peccatorem primò benignè, ac benevolè. Dat ei ſalutem & bonos ſucceſſus, temporalium, honores, divitias; & facit, ut ei omnia ad libitum ſuccedant; ſi forte convertatur, & dicat: Anima mea! ſerviamus tam bono, & pio Domino, qui tam benignè nos tractat; qui pro tormentis tot largitur beneficia; & pro Inferno, quem meremur, dat nobis rerum temporalium abundantiam. S. Thom. Vill. ſ. D. 4. Adv.

§. XII.

Varia de Beneficiis Divinis.

BEnedictus Dominus Deus Iſrael. Luc. 1. 68. Non ob id ſolùm, quia potiſſimè à populo Iſrael celebratur, *Deus Iſrael* dicitur; ſed etiam propter peculiaria beneficia huic populo exhibita. Did. Stella hìc.

Per homines divinitus plurima beneficia ſuppeditantur. Clem. Alex. l. 1. Strom.

Notabili animadverſione penſandum eſt, quòd altiora dona nequaquam conſervari ſolent accepta; ſi abſque ærumnoſo labore fuerint acquiſita. Unde Luciferum à tantæ altitudine gratiæ cernimus cecidiſſe? niſi quia tanta dona abſque labore adeptus eſt. S. Bern. Sen. t. 1. ſ. 8. a. 2.

TITULUS VII.

BLASPHEMIA.

§. I.

Symbola, & ſimilitudines.

VIr, in cujus capite germinaverit lepra. Levit. 13. 29. In capite lepram bajulat, qui blaſphemat Divinitatem; vel in Chriſtum, qui eſt caput Eccleſiæ, peccat. V. Beda hìc.

De Philiſthæo illo, qui exprobat agminibus Iſrael, dicebat David ad Saulem: *nam & leonem, & urſum, interfeci ego ſervus tuus; erit igitur & Philiſthæus hic incircumciſus quaſi unus ex eis*. 1. Reg. 17. 36. ubi impium illum, & blaſphemum, beſtiis comparat. Theodoret. q. 40. Nihil differt à beſtiis, qui vivit in impietate. Mendoza hìc.

De ore ejus lampades procedunt. Job 41. 10. Sive, rotæ ignis accenſæ. Quemadmodum os Domini ſunt prophetæ, & ſancti, per quos loquitur, qui dicunt: os Domini locutum eſt hæc; ità & omnes blaſphemi os diaboli rectè dicuntur. V. Beda l. 3. in Job cap. 10.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Pſ. 5. 11. Per hæc verba innuit blaſphemias quæ contra DEUM jactantur. B. Theodoretus hìc.

Si quis lupum cooperiat pelle ovina, quo modo cognoſcet illum? niſi aut per vocem, aut per actum. Ovis inclinata deorſum balat; lupus in aera convertit caput ſuum contra cœlum, & ſic ululat. Qui verò ſecundùm Deum vocem humilitatis, & confeſſionis, emittit, ovis eſt; qui verò adverſus veritatem turpiter blaſphemiis, ululat contra Deum, lupus eſt. Drex. Orb. Phaeth. c. 6. §. 1.

§. II.

Blaſphemiæ malitia, & abominatio.

PErcutiam te, & auferam caput tuum à te. 1. Reg. 17. 46. Si caput vis tollere, cur ſola funda contentus? cur non & gladium paras? Audierat Philiſthæi blaſphemias; & ſupervacaneum putat, gladium quærere: quando blaſphemus ipſe ſibi gladius eſt, & enſes porriget in ſuam necem. Baeza t. 3. l. 14. c. 6. §. 7.

Benedic Deo, & morere. Job 2. 9. Ità allocuta eſt uxor cupiens maritum à malis quamprimum eripere. Vide, quale venenum illi porrigat *Benedic* ait, pro maledic. Nec enim efficacius virus potuit vel à fœmina excogitari, ad perdendum citiùs virum; quàm ſi ſuaderetur nominis Dei maledictio. Baeza t. 3. l. 14. c. 6. §. 7.

Poſuerunt in cœlum os ſuum. Pſ. 72. 9. Si audes os aperire adverſus omnipotentem, in quem Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos conjicere? Cras tribunali ipſius præſentandus audes talia eloqui? & non metuis, nè fortè ignis è cœlo deſcendat, & devoret te; dum tu ſic os tuum adversùs omnipotentem aperis? neque vereris, nè fortè terra ſub te repentè diſrumpatur, & te abſorbeat. S. Ephrem Paræn. 43.

Sanctificetur nomen tuum. Matth. 6. 9. Prima petitio eſt contra peccatum blaſphemiæ: multi enim non ſanctificant, ſed blaſphemant, nomen Dei benedictum. Rex Franciæ S. Ludovicus fecit in regno ſuo ordinationem, ut blaſphemus ſignaretur in lingua, vel facie, ferro calido. Pariſiis magnus Burgenſis blaſphemavit, captus, ſignatus, nec quidquam amicis ingentem pecuniam ſpondentibus. Et dixit Rex: vellem portare ſignum illud, ut hæc mala conſuetudo tolleretur de regno meo. S. Vinc. Ferr. ſ. 2. D. 4. Paſch. Qui tunc à Judæis cæſus eſt, nunc etiam falſorum Chriſtianorum blaſphemiis cæditur. V. Beda in Marci l. 1. c. 1.

Spiritus autem blaſphemia non remittetur. Matth. 12. 31. Ideo dicitur irremiſſibile, non quaſi nequaquam remiſſibile; ſed quia difficulter, & rarò dimittitur; non ex immiſericordia Dei, ſed quia homines de tali peccato rarò, & difficillimè, pœnitent Dion. Carth. hìc.

Colaphi, & ſputa, Judæorum ſignificant blaſphemias falſorum Chriſtianorum, quibus inceſſanter Deum inhonorant. Hugo Card. in c. 22. Luc.

Non eſt, qui contra principem aliquem, vel civitatis cujuſcumque Rectorem, audeat maledictionis verbum proferre, quin capiatur, ligetur, verberetur, & morti ſæpe tradatur; ſed à ribaldis, & luſoribus, tota die Divina potentia blaſphematur ſed nemo eſt, qui capiat tales; qui divino Zelo accenſus vindictam exquirat. S. Bonav. ſ. 3. de Virgine una ſancta.

In blaſphemia intendit homo directè offenſam Dei, & de ipſo ſe vindicare; qui nullam commiſit, neque committere poteſt culpam. Blaſphemator propriè deſignatur per coccineam beſtiam, de qua Apoc. 17. vidi mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam nominibus blaſphemiæ. S. Bern. Sen. ſerm. 41. art. 1.

Peccatum tantò majus eſt, & gravius, quantò minus motivum habet; In blaſphemia autem nullum eſt motivum: quia nulla eſt ibi delectatio ad blaſphemandum inducens. Id. ib.

Grave eſt blaſphemare DEUM, cùm, illum blaſphemando, lingua blaſphemantis efficitur quaſi gladius cor DEI penetrans, & enſis undique Deum ſcindens. Id. ib.

O rabidi canes, ò diabolici homines, ò incarnati dæmones, ò animæ maledictæ, ò proditores, & occiſores majeſtatis divinæ. Idem ib.

Quis magis ingratus eſt Deo de beneficio ſpiritualiter ſibi collato, præ cæteris creaturis, ſcilicet loquela, & lingua, quàm blaſphemator nominis Dei; qui, cùm debeat dicere cum Propheta: *Benedicam Dominum in omni tempore, &c.* Pſal. 33. 2. Dominum ſuo ore fœtido maledicit. Id. a. 2.

In hoc diſtingui poſſunt filii DEI à filiis dæmonum: nam veri filii Dei tolerare non poſſunt, quòd verus Pater eorum immaniter à blaſphemantibus ſagittetur; de quo filii diaboli minimè curant. Habuit quidam ex propria uxore communi opinione filios tres; quadam die rixans mulier ait: ex his tribus filiis unus tantùm tuus, duo ſunt ex alio; quis uterinus eſſet, numquam voluit aperire. Moritur mulier, paulò poſt & vir, qui fecit teſtamentum indeterminatè, ut legitimus eſſet hæres. Mortuo patre oritur contentio inter fratres coram Judice: hic alligari jubet cadaver patris, & quemlibet ſagittam in id jacere; ex optimo jactu legitimum agnoſcendum. Primus rectiſſimè ſagittam jecit, ſecundus nititur ſuperare primum; tertius refugit. Date, inquit, cuilibet hæreditatem, quam amittere eligo, quàm meum, licèt mortuum, patrem vulnerare. Et huic adjudicata. Id. ſ. 41. ar. 2.

Solet homo, ex qua patria ſit, per loquelam agnoſci. Tres autem regiones poſſidet Deus ſcilicet cœleſtem, mundialem, & infernalem; quælibet autem eorum habet linguagium ſuum, unde cognoſci poſſit. Regio cœleſtialis habet pro linguagio ſuo, ſemper Deum benedicere, & laudare: *beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te*. Pſ. 83. 5. Vis autem ſcire, quis ſit jam in terris cœleſtis civis? conſidera hominem in anguſtiis poſitum, paupertate, penuria, infirmitatibus, & aliis adverſitatibus conquaſſatum, & in omnibus ſemper laudantem, & benedicentem DEUM; hic cœlicus civis eſt, ſermo indicat. Mundialis autem regio etiam ſuos cives habet, ex ſermonibus cognoſcendos: ſuperbi enim loquuntur de honoribus; luxurioſi de vanitatibus & laſciviis; avari de lucris, & theſauris. Qui de terra eſt, de terra loquitur. Infernalis autem patria etiam nunc in Mundo multos concives habet: ſermo infernalis nihil aliud eſt, quàm blaſphemiæ, & maledictiones Dei, Virginis, ac Sancto-

rum.

rum. Blaſphemi igitur, quia jam ſcripti ſunt in libro æternæ perditionis, ideò jam aſſueſcunt loquelæ officio, quod facturi ſunt in inferno. Cognoſcuntur Galli ex loquela ſua, Alemanni ex ſermone ſuo, & Itali ex idiomate ſuo; ſic & reprobi homines ex blaſphemiis ſuis. O homines infernales! ò tartarei cives! ò conſocii inferorum! cuilibet veſtrum dici poteſt, quod Matth. 26.73. dictum eſt Petro: *verè & tu ex illis es; nam & loquela tua manifeſtum te facit*. Idem a. 3.

Machometes infideliſſimus canis in ſuo Alchorano præcepit, quòd, quicumque DEUM, & CHRISTUM, etiam B. Virginem, blaſphemaret, medius divideretur. Id. ib.

§. III.

Blaſphemus punitur, arguitur à Deo, & hominibus.

E*T lapidet eum populus univerſus*. Lev. 24.14. Non ab uno, ſed à tot judicibus, quot civibus, damnari, & caſtigari, jubetur tantum peccatum. Sed cur? ut totus populus imbiberet horrorem, & averſionem, à blaſphemia. Salvian. l. 4. de gubern. Dei. Ne quis poſtea admitteret, quod omnis in uno populus vindicaſſet. Baeza t. 2. l. 10. c. 8. §. 5.

Poſtquam de blaſphemia nobis verba nunc facta ſunt, unam vos omnes petere volo retributionem, pro concione hac, atque ſermone: ut in civitate blaſphemantes mihi caſtigetis; & ſi quempiam in vivio, & foro, Deum blaſphemantem audieris; accede, increpa, & ſi verbera infligere oporteat, nè recuſes: ipſius faciem alapa percute, contere os ipſius, percuſſione manum tuam ſanctifica. S. Chryſoſt. hom. 1. ad pop. Antioch.

§. IV.

Motiva abſtinendi.

NOtat Genebrardus ad initium explanationis c. 1. Cant. quòd in toto Canticorum libro Nomen Dei non ponitur: quia dilecta anima tantam puritatem, & reverentiam, agnoſcebat in ſanctiſſimo Dei nomine; ut nec ore illud pronuntiare auderet. Sylv. in Luc. 1. q. 11.

Similis ero altiſſimo. Iſa. 14.14. Cur non ait: ſimilis ero Deo? Cavit perfidus labiis peccantibus Deum nominare. S. Chryſ. in Pſ. 13. Suſtulit Deum, & poſuit altiſſimo, erubeſcens eum, quem jam negaverat. Non audet dæmon inter offendendum divini Nominis meminiſſe; & homo non vereatur fœtida lingua, pollutis labiis, diviniſſimum nomen paſſim eloqui? utinam vel à diabolo diſcerent homines nomen divinum vereri; & abſque magno timore, & reverentia, ac circumſpectione, nec illud extremis tangerent labiis. Baeza t. 3. l. 14. c. 6. §. 7.

Numquam audent dæmones Jeſum nominare, ſine honoratis titulis; aut Jeſum Nazarenum; aut filium David, aut ſanctum Dei, vocantes: ut vel hinc erubeſcant Fideles, qui Deum, & Chriſtum, ſæpe nominant, ſine honorifici vocabuli memoria. Idem t. 2. lib. 7. c. 1. § 6.

Linguam blaſphemia nè polluatis; quin laudis organum efficite, quæ in hunc uſum facta eſt. B. Theodoret. ſerm. 10. de Prov. Dei.

TITULUS VIII.

BONI.

§. I.

Pauci dantur.

Ex Veteri.

S*Ed & Seth natus eſt filius, quem vocavit Enos. Iſte cepit invocare nomen Domini*. Geneſ. 4. 26. Nota hic cum Oleaſtro, quòd Geneſis iſta ante v. 19. &c. multos memorat, qui fuerunt rerum diverſarum inventores, quæ voluptati hominum magis, quàm utilitati ſerviunt; quorum author Thubal, qui *fuit pater canentium cithara, & organo*; ut Tubalcaim *fuit malleator, & faber in cuncta opera æris, & ferri*. Oleaſter: quemadmodum filii Cain muſica inſtrumenta, quibus deliciarentur, & artem alendorum gregum, qua opes augerent, & arma, quibus inter ſe dimicarent, invenerunt; ità filii Seth modum invocandi Deum. Sed hoc intereſt inter hujuſmodi malorum & bonorum inventores; quòd bonorum pauci ſunt, malorum verò in immenſum creverunt. Did. Niſſ. ſerm. de ſiti Chr. §. 5.

Quid ſi inventi ibi fuerint decem? Gen. 18. 32. & Jer. 5. 1. dicit, pro uno juſto Jeroſolymæ reperiendo non puniendam. Quare igitur à Judæis credentibus, divinamque Legem habentibus, unum tantùm; ab iis verò Infidelibus, & idololatris, decem expoſcit? oſtendit, inter Judæos minùs juſtitiæ, quàm inter Ethnicos eſſe. An hæc miſeria inter Chriſtianos inveniatur, teſtes tot fraudes, uſuræ, depreſſiones pauperum, rapinæ, furta &c. Diez. D. Sexag.

Erit anima Domini mei cuſtodita, quaſi in faſciculo viventium apud Dominum Deum tuum. 1. Reg. 25. 29. Probi unum conficiunt faſciculum; quàm multi ad ignes faſciculi improborum! Matth. 13. 30. *colligite primùm Zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendum*. Velloſo in Judith. c. 5. Parænet. 15.

A paucis de terra divide eos. Pſalm. 16. 14. Per paucos juſtos intelligit communis interpretatio. Sylv. in Act. 6. q. 9. Paucitas juſtorum tanta, ut per antonomaſiam pauci appellentur. Mendoza t. 1. in 1. Reg. Annot. 4. ſect. 2.

Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœnum, & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem. Pſ. 1. 8. De juſtis autem paulò poſt: *juſtus ut palma florebit*. v. 13. Quid cauſæ, quòd peccatores cum fœno, cum palma juſtos, componit? Reſpond. Joannes Cluniac. ſer. 90. quia fœnum facilè multiplicatur; multùm enim creſcunt mali. Palma vix invenitur; & ſi inveniatur, vix floret, niſi poſt diuturnum tempus. De copia magna rei dicimus: habet copiam hujus rei quantùm fœni. Sed *juſtus ut palma florebit*. Non dicit juſti, ſed *juſtus ut palma*, quæ, ut ajunt, centeſimo anno primos fructus edit, quando totum ſæculum antè feriata fuit. Sic ſumus homines, ad mala fœnum, palma ad bonum. Did. Niſſ. Dom. 3. Paſch. §. 3.

Si non peccaverimus, ſcimus, quoniam apud te ſumus computati. Sap. 15. 2. Dicuntur boni eſſe computati, ſicut dilecti, & electi; & benè poſſunt computari, quia pauci. S. Bonav. hìc.

Ecce Dominus auferet à Jeruſalem fortem - & dabo pueros eorum principes eorum. Iſa. 3. 1. 4. Fortis unus aufertur, & dantur multi pueri; ſcilicet non ætate, ſed inſipientia, & ignorantia, qui ſemper in magno numero ſunt. Sylv. in Act. 6. q. 9.

Circuite vias Jeruſalem, & aſpicite, & conſiderate, & quærite in plateis ejus; an inveniatis virum facientem judicium - & propitius ero ei. Jer. 5. 1. Ideſt, civitati Jeruſalem. Nota, quòd verba repetat idem ſignificantia: ut exaggeraret; licèt plurima diligentia adhiberetur, neminem tamen juſtum reperiendum. Diez D. Sexag.

Quomodo ſedet ſola civitas. Thr. 1. 1. In ſectione dejectio intelligitur, quia ſtare per potentiam ſolita fuerat. Plena erat, quantùm ad multitudinem; ſola, quia adjutorium Dei non habebat. *Civitas plena populi*: quia multi ſunt Chriſtiani numero, pauci merito. S. Bonav. hìc.

Ex Novo.

Quàm anguſta porta, & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inveniunt eam. Matth. 7. 14.

Multi ſunt vocati, pauci verò electi. Matth. 22. 14. Abbas Pinuſius candidato monaſterii inter alia documenta; conſidera, te de paucis & electis effectum, & nè exemplo, ac tepore multitudinis refrigeſcas; ſed vive ut pauci. Caſſian. l. 4. c. 38.

Turba te comprimunt. Luc. 8. 45. *& dicis, quis me tetigit?* Chriſtus præmebatur, & ab una, quæ virtutem ejus ſuſcepit, ſe tactum fatebatur. S. Bonav. in 1. Thren.

Vidi mortuos - & libri aperti ſunt; & alius liber apertus eſt, qui eſt liber vitæ. Apoc. 20. 12. Hinc patet, bonos viros adeò paucos eſſe, ut uno claudantur libello. Velloſo in Judith. 5. paræn. 15.

Ex Patribus, & aliis.

Verbo quidem Chriſtiani ſunt multi, moribus autem, ac vita, admodùm pauci. S. Chryſ. tom. 6. ſerm. de pſeudoprophetis.

Præſtantior, qui paucorum ſimilis fuerit, & non plurimorum. S. Ambr. l. de Cain & Ab. c. 2. Rara eſt virtus, nec à pluribus appetitur; atque utinam hac omnes eſſent, quod pauci ſunt, de quibus dicitur Matth. 22. *multi vocati &c.* S. Hier. ep. 43.

Tanta eſt raritas bonorum, ut penè unus eſſe videatur. Salvian. l. 5. de Provid. div.

Ecce in quid redacti ſumus; ut beatam fore Eccleſiam judicemus, ſi vel tantùm in ſe boni habeat, quantùm mali. Nam quomodo beatam non arbitremur, ſi mediam plebis partem haberet innoxiam, quam penè totam nunc eſſe plangimus criminoſam. Id. l. 6. de Prov. div.

§. II.

Boni pauci, imò vel unus, prævalent multis.

Ex Veteri, & Novo.

F*Aciam te in gentem magnam*. Gen. 12. 2. Ubi obſervat Philo Alex. lib. de migr. Abraham, non multam, ſed *magnam*, dixiſſe; quaſi non multitudo, ſed magnitudo compenſet. Mendoza in 1. Reg. 18. Deus, cùm multos haberet filios, tamen tantùm Abraham, Iſaac, & Jacob, dici voluit. Oleaſt. mira eſt dilectio, qua Deus juſtos diligit; ut ſummè delectetur vocari Deus illorum; & malit eſſe Deus paucorum bonorum, quàm omnium malorum.

Numeravit (Abraham) expeditos vernaculos ſuos 318. Geneſ. 14. 14. Abrahami delectus virtute copioſus, licèt numero exiguus. S. Ambr. l. 1. de Abr. c. 3. *numeravit* 318. ut ſcias, non quantitatem numeri, ſed meritum electionis expreſſum: eos enim adiciſcit, quos dignos numero Fidelium judicavit, qui in D. N. J. C. paſſionem crederent. Fidei ergo meritò Abraham vicit, non populoſo exercitu. Naxera in Joſ. 10. §. 18.

Ecce odor filii mei ſicut odor agri pleni. Gen. 27. 27.

Ingredieris tu, & ſeniores Iſrael, ad Regem Ægypti. Ex. 3. 18. Et nihilominus poſtea *ingreſſi ſunt Moyſes, & Aaron*. Ex. 5. 1. Ubi ſunt illi ſeniores? Cajet. loco ſeniorum ſubrogatus eſt Aaron ad legationem. Quaſi ille æquivaleat pluribus ſenioribus. Mendoza in 1. Reg. 15.

Iſte eſt Moyſes, & Aaron. Ex. 6. 27. Duces tanti itineris: qui quaſi duo fulmina belli, Pharaonem, omneſque hoſtes, proſtravèrunt; qui quaſi ſol, & luna, Iſraelem illuſtrarunt. Ecce quantùm poteſt unus, alterve Dux! unus, alterve bonus; Quid non effecit unus Moyſes, unus Joſue, unus David, Elias, Eliſæus, Daniel, Paulus, Gregorius &c. Corn. à Lap. hìc.

In unum Moyſis ſerpentem plurimi dracones armantur, Ex. 7. 10. 12. ſed *devoravit virga Aaron virgas eorum*. Numeris virtus prævalebat. Naxera in Joſ. 10. §. 18.

Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, neſcio vos &c. hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſervaverunt. Deut. 33. 9. Moyſes de ſingulari numero tranſit ad pluralem, locutus ad tribum Leviticum. Acſi vel unus puer carnalibus parentum affectibus propter Deum renuntians multorum virorum inſtar haberi videretur. Mendoza in 1. Reg. 3.

Donec ſterilis peperit plurimos. 1. Reg. 2. 5. In uno, quem habebat Anna, Samuele plurimos reputabat. Trecenti Gedeonis quantam victoriam pepererunt? Judic. 7. 22. *Non exibis, quia tu unus pro decem millibus computaris*. 2. Reg. 18. 3. Abul. quia ipſe manens in urbe tantùm ageret orando, ſicut decem millia de euntibus ad bellum pugnando. *Melior eſt unus timens Deum, quàm mille filii impii*. Eccl. 16. 3. *Quomodo perſequatur unus mille, & duo fugent decem millia*. Deut. 32. 30. *Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortiſſimam*. Iſ. 60. 22.

Pater mi! currus Iſrael, & auriga ejus, 4. Reg. 2. 12. Hebr. *currus Iſrael, & equites ejus*. Hoc eſt: hic ſolus oratione ſua tam fortis eſt, ut pro exercitu integro valeret. Hinc Deus minatur Iſa. 3. *ecce Dominator auferet-validum, & fortem; & prudentem eloquii myſtici*. Sept. *auferam gigantem, & fortem*. *Facta eſt quaſi navis inſtitoris*. Prov. 31. 14. Mulier hæc comparatur non uni navi, ſed navibus in plurali, ut habent Hebræa. Putà claſſi integræ, quæ ingentem mercium copiam affert: quia ipſa, licet una, inſtar eſt multorum; ac per ſe, perque filios, & ancillas, plura conficit, quàm multi ſimul juncti in ſuis familiis efficiant. Corn. à Lap. hìc.

Civitas parva, & pauci in ea viri; venit contra eam Rex magnus &c. Eccl. 9. 14. *inventuſque eſt in ea vir pauper, & ſapiens, & liberavit urbem per ſapientiam ſuam*. v. 15. S. Greg. Thaum. ſic vertit: parvam civitatem à paucis habitatam, magnam, & frequentem exiſtimem, ſi vel pauperem unum ſapientem civem habeat. Corn. à Lap. hìc.

Lectulus noſter floridus. Cant. 1. 15. q. d. Non amplum eſt grabatulum noſtrum, fateor; verùm tantam exhalat ſuavitatem, quantam nè hortus quidem plurimis floribus conſitus. Did. Niſſ. Dom. 23. Pent.

Hortus concluſus ſoror mea. Cant. 4. 12. Verè quidem aſſimilaris horto amœniſſimo, & fœcundiſſimo; quia tot habes virtutum arbores &c. ſed tamen in ſingulis es hortus concluſus; quia teipſam, cunctaque bona tua, ex affectu humilitatis concludere, abſcondereque, ſatagis; nè hortum ingrediatur pes ſuperbiæ. Lud. de Ponte hìc. Exh. 29. §. 2.

Electus ex millibus. Cant. 5. 10. Arab. & Sept. *ex myriadibus*. Hebr. *præ myriade*, ideſt, præ decem millibus. Pro electus Hebr. *Dagul, anteſtans, excellens, & inſtar vexilli reliquis eminens*. Corn. hìc.

Decora ſicut Jeruſalem. Cant. 6. 3. Vocat Chriſtus Eccleſiam decoram ſicut Jeruſalem, quia omnium virtutum, & gratiarum, ornamenta in illam congeſſit. Lud. de Ponte hìc. lib. 9. Exh. 9. §. 2.

Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſimilavi te, amica mea. Cant. 1. 8. q. d. tu, ò Eccleſia mea, aſſimilaberis à me Equitatui meo, quem oppoſui equitatui, & curribus Pharaonis; cùm pro Moyſe, & Hebræis, pugnans eos profligavi, & in mare demerſi. Porrò equitatus Dei fuit angelicus. Corn. à Lap. hìc.

Simile eſt regnum cœlorum fermento. Matth. 13. 33. Theophyl. fermentum dicit Apoſtolos: ſicut enim fermentum, cùm parvum ſit, totam farinam in ſe transfert; ſic & vos totum Mundum transformabitis, licèt pauci ſitis. Eſcob. t. 6. parab. Chr. obſ. 3. Si duodecim homines, putà Apoſtoli, totam ferè farinam orbis fermentarunt; animo verſa, quanta ſit noſtra malignitas, & ignavia; qui, cùm jam innumeri ſimus, has gentium reliquias convertere non poſſumus, qui vel Mundis mille ſatisfacere deberemus. S. Chryſoſt. hom. 42. in Matth.

Ex Patribus, & aliis.

Unus juſtus Deo pro pluribus habetur. Denique & ſcriptum eſt: *per unum ſapientem inhabitabitur civitas*. Eccl. 16. 5. & unus juſtus pro toto Mundo reputatur. Origen. in Num. homil. 21.

Quid mihi opus multitudine? Hoc & in bello viderit quis: meliùs eſſe decem peritos belli, & decem viros, quàm innumeros imperitos. S. Chryſoſt. hom. 24. in Acta.

Orbis conditor unius hominis Deum ſe dicens, non concludit, & abbreviat, cùm Patriarchæ appellatione ſuum dominium. Ità, inquit, feci mihi eum proprium, ut apud me reputetur tanti, quanti alii homines. S. Chryſoſt. hom. 52. in Gen.

Educite in bellum centum myriades, & unum Sanctum: ſcimus, quis plura operetur. Multitudo, quando voluntatem Domini non facit, nihil differt ab his, qui non ſunt. Non videtis, quòd meliùs ſit habere unum lapidem pretioſum, quàm mille obolos? Quid mihi cum multitudine? quæ utilitas? Nulla; ſed potiùs aliis damnum. S. Chryſoſtomus hom. 11. in Acta.

An tu univerſos Chananæos uni Abraham antepones? an Sodomitas uni Loth? an Madianitas uni Moyſi? S. Gregor. Naz. orat. 32.

Ubi ſunt, qui Eccleſiam multitudine definiunt, gregemque exiguum aſpernantur? arenam in pretio habent, & Mundi lumina contumeliis afficiunt; conchas aggerunt, & margaritas contemnunt: nec enim ſciunt, quantò arenæ, & conchæ, ſtellas, perſpicuaſque gemmas, multitudine ſuperant; tantò viciſſim hæc illis, & pretio, dignitateque, præſtare. Id. or. adv. Arii. Sibi reſponſum hoc habeant, qui dicunt, quoniam plures crederent, ſi martyria non eſſent. Sed præſtantior eſt fortitudo paucorum, quàm remiſſio plurimorum. S. Ambr. ep. 77.

Eccleſia contemplativa, & anima, non differunt; niſi quòd anima totum habeat in ſe, quod Eccleſia in multis. S. Bonav. ſerm. 23. hexam.

Omnem hominem Paulus exhibebat Deo. S. Chryſoſtom. in 1. Cor. 9. q. d. unus Paulus erat omnis homo perfectiſſimus, & inſtar omnium hominum: utpote qui in ſe exprimeret omnem virtutem, & perfectionem, quæ in omnibus hominibus ſimul ſumptis inveniri poteſt. Corn. à Lap. in Eccl.

Philo l. de Decal. quærens, cur Deus in ſingulari dicat? *non occides &c.* reſpondet: quia quicumque Deo paret, & legibus; æquatur frequentiſſimo populo, vel potiùs omnibus gentibus, imò univerſo Mundo.

§. III.

Boni proſunt malis.

Ex Veteri, & Novo.

S*I decem*. Gen. 18. 32. Si, ubi decem tantùm juſti eſſent, omnes inhabitantes Deus ſalvare promiſit; ubi non decem, & viginti, neque bis totidem ſolùm, ſed multò plures ſunt, Deum cum omni diligentia colentes; quomodo non oportet benè ſperare, & de communi noſtra omnium ſalute confidere. S. Chryſoſt. hom. 3. ad pop. Antioch.

Quia non potero facere quidquam &c. Gen. 19. 22. Plato: Cùm Deus civitati beneficium præſtare vult, viros bonos ei prædicit: cùm verò civitati calamitatem immiſſurus eſt; aufert ab ea viros bonos. Sic ante everſionem Sodomæ Loth eripitur. Quemadmodum civitas munita ſubverſis muris facilè capitur, eumdem in modum & hi (Sodomitæ) oratione juſti hujus (Loth) deſtituti, pariter omnes deleti ſunt. S. Ephrem in Loth.

Benedixitque Dominus domui Ægypti propter Joſeph. Gen. 39. 5. Factum eſt hoc tranſlato Joſeph de terra Chanaan in domum Putypharis. Mendoza in 1. Reg. 3. Vide, quanti fieri debeat conſortium juſti, quando etiam idololatra Dei benedictionem aſſequitur ex vicinia Joſephi. Olim domus Laban benedicta propter Jacob Alvarez Joſ. Illuſt. Illuſtr 18.

Tantùm valet juſtus, ut ejus cauſa plurimos peccatores Deus ferat, ut patet in Moyſe Ex. 32. 34. *Et Deus Abrahæ indicavit &c.* Gen. 18. 26. Sæpe Deus juſtos à Mundo aufert, nè pro peccatoribus intercedant. Civibus Sodomitis ſuſtulit Loth. Geneſ. 19. 22. ut eos combureret. Noe incluſit in arcam Gen. 7. ut Mundum mergeret. Volens Deus evertere Jeruſalem propter ejus peccata, voluit, ut priùs Rex Joſias obiret. 4. Reg. 22. 20. Non diu poteſt ſtare domus, cùm ab eo columnæ auferuntur, quæ eam tenebant. Diez fer. 6. poſt Dom. 4. Quadr.

Aſcendam ad Dominum, ſi quo modo quivero eum deprecari pro ſcelere veſtro. Ex. 32. 30. Aſcendit, exoravit, inflexit. S. Cyrillus: Deum indignantem ſua virtute, & germanitate, quodammodo ad ignoſcendum compulit. Cernis, quomodo unus ad Deum flectendum propter ſubjectionem, & obedientiam, pro omnibus ſuffecerit. Arcones in Iſ. 1. v. Diſcurſu 4.

Locutuſque Dominus ad Moyſen, & Aaron, ait: ſeparamini de medio congregationis hujus, ut eos repente diſperdam. Num. 16. 24.

Benedictione juſtorum exaltabitur civitas. Prov. 11. 11. Propriè, & genuinè, benedictio eſt boni precatio. q. d. Cùm juſti beneprecantur civitati, Deus preces eorum exaudit, ac civitati benè facit. Sic Loth. fugiens à Sodomis in Segor, eamdem ab incendio, cui pariter deſtinata erat, ſua oratione, & benedictione, liberavit. Geneſis 19. 21. Sic DEUS ſervavit Jeruſalem ab excidio Sennacherib, ob preces Iſajæ, & Ezechiæ. Iſa. 37. 16.

Noe in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio. Eccl. 44. 17. Cùm Deus iratus vellet totum humanum genus perdere Adeoque, ut